

MEVSİMLİK TARIM İŞÇİSİ VE AİLELERİNİN SAĞLIĞINI GELİŞTİRME PROGRAMI

MAHALLİ MÜLKİ AMİRLER İÇİN REHBER

Yaşadığımız ortam sağlığını etkiler.

Bu rehber, Harran Üniversitesi tarafından, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA), Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu işbirliği ve Toros Tarım katkılarıyla yürütülen TUR5R21A no'lu 'Mevsimlik Tarım İşçilerinin ve Ailelerinin Sağlığını Geliştirme Programı' kapsamında geliştirilmiştir.

Rehberin amacı, mevsimlik tarım işçilerinin ve ailelerinin hastalık ve erken ölümlerini önleme konusunda mahalli mülki amirlere destek olunmasıdır.

Bu rehber, Harran Üniversitesi Tarımda İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından bastırılmıştır.

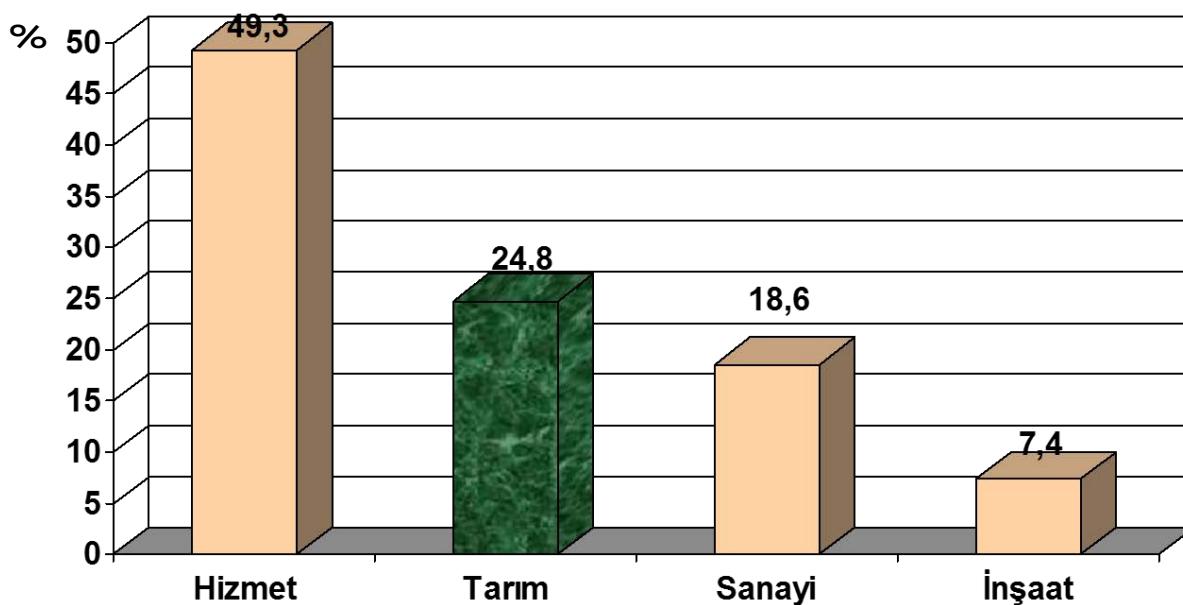
Tasarım & Fotoğraflar: Nazlı Aslı Atik, Aykut Aytaç, Türkan Çatal, Özlem Sevinç, Handan Kaygusuz

MEVSİMLİK TARIM İŞÇİSİ VE AİLELERİNİN SAĞLIĞINI GELİŞTİRME PROGRAMI

MAHALLİ MÜLKİ AMİRLER İÇİN REHBER

**Hanehalkı İşgücü İstatistikleri
(Türkiye İstatistik Kurumu)**

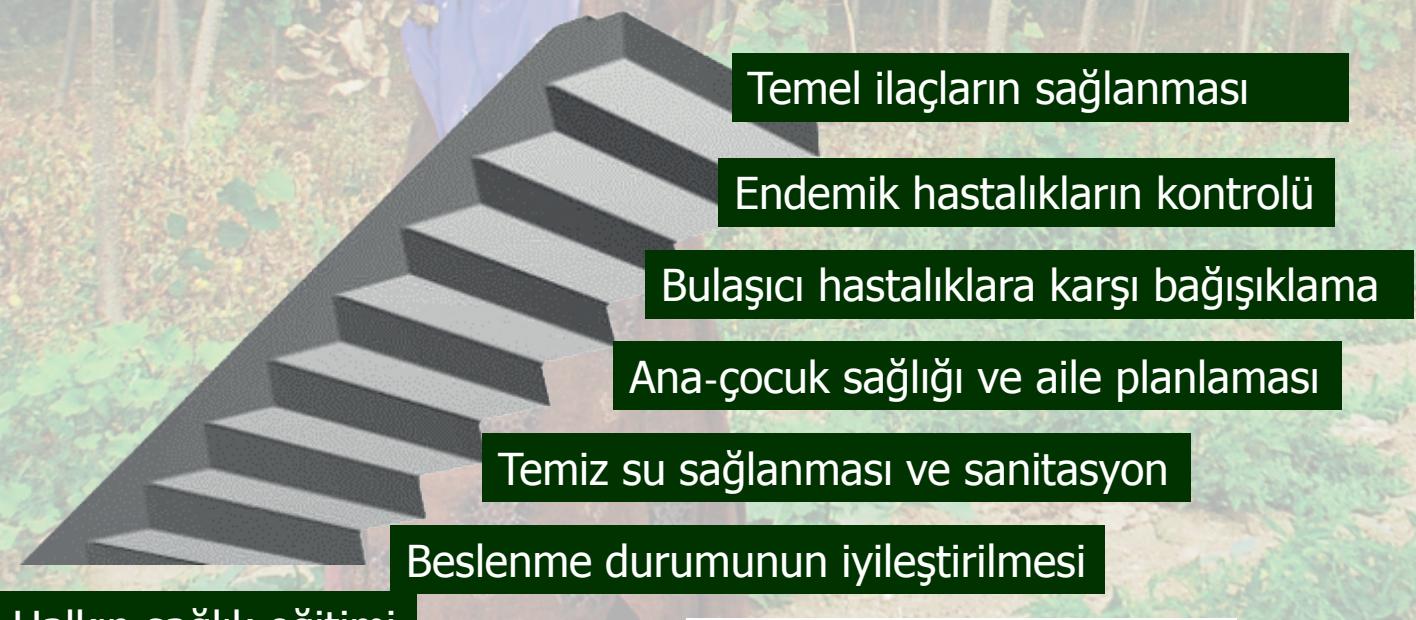

Türkiye'de tarım 2. istihdam alanıdır. Tarımda çalışanların yaklaşık yarısı aileleriyle birlikte mevsimlik gezici çalışan kişilerdir.

Binyıl Kalkınma Hedefleri

- **Hedef 1: Mutlak Yoksulluk ve Açılığı Ortadan Kaldırmak,**
- **Hedef 2: Herkesin Temel Eğitim Almasını Sağlamak,**
- **Hedef 3: Kadınların Konumunu Güçlendirmek ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Geliştirmek,**
- **Hedef 4: Çocuk Ölümelerini Azaltmak,**
- **Hedef 5: Anne Sağlığını İyileştirmek,**
- **Hedef 6: HIV/AIDS, Sıtma ve Diğer Salgın Hastalıklarla Mücadele Etmek,**
- **Hedef 7: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması,**
- **Hedef 8: Kalkınma İçin Küresel Ortaklıklar Geliştirmek.**

KALKINMA HEDEFLERİNE, ANCAK TEMEL SAĞLIK HİZMETLERİNİN HERKESE HERYERDE HERZAMAN SUNULMASI İLE ERİŞİLEBİLİR

İçindekiler

Giriş	4
Tarım sektörünün diğer sektörlerden farkı	7
Tarım sektörünün insan gücü	8
Tarımda çalışanların hastalıklarını / Erken ölümlerini önleme	9
Tarımda çalışanlarda sık görülen sağlık sorunları	10
Üreme sağlığı sorunları	10
Bulaşıcı hastalıklar	11
Su ile bulaşan hastalıklar	11
Hayvanlardan bulaşan hastalıklar	12
Zehirlenmeler	13
Kanserler	13
Kaza ve yaralanmalar	13
Psikososyal sorunlar	14
Cilt hastalıkları	14
Solunum sistemi hastalıkları	15
Kas iskelet sistemi hastalıkları	15
Mevsimlik gezici tarım işçileri ve tarımda çalışanların sağlığına yönelik yasal düzenlemeler	16
Sağlık Hakkı	16
Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Hastalık ve Erken Ölülerinin Önlenmesine ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesine Yönelik Temel Müdahaleler	17
Veri Toplama	17
Ulaşım	18
Barınma	18
Sağlık	19
Eğitim	20
Ücret ve Çalışma İlişkileri	21
Sosyal Çevreyle İlişkiler	21
Yönetmelikler ve Genelgeler	22 - 39
Materyal Geliştirme - Gözden Geçirme ve Eğitim Ekibi	40
Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sağlığını Geliştirme Programı Kapsamında Geliştirilen Materyaller	41

Giriş

Tarım, dünyada gıda gereksiniminin karşılanması, sanayi sektörüne girdi sağlama, ihracat ve yarattığı istihdam olanakları açısından önemini korumaya devam edecektir. Dünyada nüfus artışına paralel olarak beslenme sorunu özellikle gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde artarak devam etmektedir.

Artan nüfus karşısında, yeni tarım alanlarının açılamaması, erozyon, sanayi bölgelerinin kurulması ve yeni yolların açılması, artan sıcaklık karşısında hızlı büyümeye bağlı besin kayipları gibi nedenlerin yanı sıra, tarımda çalışan nüfusun azalması gıda üretimini olumsuz etkileyen en önemli sorunlardır ve toplum sağlığını tehlkeye düşürmektedir. Çünkü insanın yaşamı havaya, suya ve gıdaya bağlıdır. Dolayısıyla tarım hem çalışanlarının hem de toplumun sağlığı açısından büyük önem taşımaktadır.

Toplumların üretim biçimi hastalık ve erken ölümlerle ilişkilidir. Dünyada %35 ile 2. istihdam alanı olan tarım ülkemizde de 2. istihdam alanıdır. Kalkınma hedeflerine tarımsal üretimin yaygın olduğu ve tarıma özgü hizmet sunum sistemlerinin geliştirilemediği bölgelerde erişilemediği görülmektedir. Örneğin dünyada yaklaşık 1 milyar kişi temiz-içme kullanma suyu, dışkinin sağılıklı uzaklaştırılması gibi iyileştirilmiş sanitasyona erişememekte ve bu kişilerin %72'si ise kırsal alanlarda yaşamaktadır.

Yapılan araştırmalar, tarım işçilerinde üreme sağlığı sorunları, kas-iskelet ve solunum sistemi hastalıkları başta olmak üzere, ishalli hastalıklara, hayvanlardan bulaşan hastalıklara, kaza ve yaralanmalara, kimyasal etkilenim sonucu zehirlenmelere ve kanserlere, soğuk-sıcak stresine bağlı sağlık sorunlarına, cilt hastalıklarına, ruhsal ve nörolojik bozukluklara daha sık rastlandığını göstermektedir. Tarım toplumlarında yaralanma, hastalık ve erken ölümler açısından kadınlar, çocuklar, yaşılılar ve bu grupların tümünü içeren mevsimlik tarım işçileri risk altındadır.

Toplumun sağlık düzeyinin yükseltilmesi için, hastalık ve erken ölüm nedenlerini ortadan kaldırmak gerekmektedir. Biyolojik, fiziksel, kimyasal, sosyo-kültürel ve psikolojik birçok faktör hastalık ve erken ölümlere neden olmaktadır. Bu faktörlerin herbir bir kurumun/kuruluşun görevidir. Bu nedenle hastalıkları ve erken ölümleri önleme hizmetleri, sektörler arası işbirliği gerektir. Bu çerçevede, sektörler arası işbirliğinin sağlanması il/ilçe mülki idare amirinin görevidir.

- Tarımsal üretim **insanlığın devamı** için gereklidir, çünkü insanın yaşamı havaya, suya ve **gıdaya bağlıdır**.
- Tarımsal üretimin azalmasının temel nedeni, tarım sektöründe çalışanların azalmasıdır.
- **Mevsimlik tarım işçisi olmazsa**, fındık, kayısı, turunçgiller, üzüm, şekerpancarı, soğan, havuç, patates, baklagiller, ayçiçeği başta olmak üzere tarımsal ürünlerin ekimi, çapası, ilaçlanması, toplanması **işleri kimler tarafından yapılacaktır?** Bu işler yapılmazsa tarımsal üretim azalır ve dışa bağımlılığımız artar.

Mevsimlik gezici tarım işçilerinde;

- **Anne ölüm oranı** yaklaşık 6 kat,
- **Bebek ölüm hızı** yaklaşık 3 kat,
- **Kaba ölüm hızı** yaklaşık 4 kat,
- **Bulaşıcı hastalıklar** yaklaşık 3 kat daha yüksektir.

Mevsimlik gezici tarım işçilerinin sağlık düzeyini yükseltmeden, gelişmişlik düzeyimizi yükseltmek mümkün değildir.

Resimlerle Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin ve Ailelerinin Hayatları

Şanlıurfa- ve Adıyaman il merkezlerinden tarım işgücü göçü (2010-2011)

Tarım Sektörünün Diğer Sektörlerden Farkı

- 1-** Tarım alanları genellikle kent merkezinden uzaktadır,
- 2-** Tarım alanları aile işletmesi niteliğinde genellikle küçük alanlardır,
- 3-** Tarım sektörü makine gücü yanı sıra insan gücü gerektirir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde insan gücüne dayalı tarım daha fazladır ve tarımda tüm aile üyeleri birlikte çalışmaktadır,
- 4-** Tarla bitkileri özelliklerine göre yılın farklı aylarında yetişir. Ekme, yetiştirmeye, ilaçlama ve hasat işlemleri ürün türüne bağlı olarak aylara göre farklılık gösterir,
- 5-** Tarım sektöründeki işler, birbiri ardına kısa sürede yapılması gerekmektedir. Bu nedenle yoğun mevsimlik işgücü gerektirir,
- 6-** Tarım sektöründeki işlerin mesleki tanımlamalarının yapılmamış olması ve kısa süreli olması nedeniyle iş olarak görülmez ve kayıt dışılık yaygındır,
- 7-** Ürün tipine göre değişmekle beraber işin hava koşullarına bağlı olması, genellikle aile ile birlikte yaşam nedeniyle mahremiyeti koruma ve tarlalar arasındaki mesafeleri yürüyerek gitme güçlüğü nedeniyle tarla başı yaşam tercih edilir.

Tarım toplumlarında yaralanma, hastalık ve erken ölümler açısından kadınlar, çocuklar, yaşılılar ve **mevsimlik tarım işçileri** (MTİ) özel risk gruplarını oluşturmaktadır. **Mevsimlik tarım işçileri tarım sektörünün en önemli işgücüdür.**

Gezici tarım işçisi, tarlalarda çalışmak üzere bir yerden başka bir yere göç eden ve sezon bitimi evlerine dönen kişilerdir.

Tarım Sektörünün İnsan Gücü

Sürdürülebilir tarımsal üretimin kalbi olarak tanımlanan mevsimlik tarım işçileri, dünyada 1,1 milyar tarım işgücü'nün yaklaşık 450 milyonunu oluşturmaktadır. Ülkemizde tarım sektöründe çalışanlar açısından durum değerlendirildiğinde, aile işçiliğinin yaygın olması yanı sıra, başta Güneydoğu Anadolu Bölgesi olmak üzere kentlerin eğitim düzeyi düşük, mesleği olmayan nüfusunun aileleriyle birlikte tarımsal üretimin yoğun olduğu illerin tarım alanlarına gerçekleşen işgücü göçü şeklinde olduğu görülmektedir.

Sektörel dağılım açısından 2. üretim biçimi tarım olmasına rağmen, henüz tarım sektörünün mevsimlik gezici işgücüne yönelik veri sistemi bulunmamaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2014 Hanehalkı İşgücü İstatistikleri'ne göre Türkiye'de 15 yaş üzerinde 485 bin kişinin gezici mevsimlik tarım işgücüne katıldığı bildirilmektedir. Bu veri, gezici işgücünün çoğunluğunun aile üyeleriyle birlikte tarım alanlarında çalıştığı ya da yaşadığı dikkate alındığında; 1,5 milyonu aşkın nüfusun kaza-yaralama, hastalık ve erken ölüm riski ile eğitime devam edememe ve kamu hizmetlerine erişememe sorunlarını yaşadığı söylenebilir. Ülkemizde yaklaşık 48 ilde tarımda çalışan gezici nüfus söz konusudur.

İl merkezinden aynı ilin tarım alanlarına günü birlik ya da tarla başında yaşam şeklinde yapılan yer değiştirme hareketleri yanı sıra, iller arasında gezici mevsimlik tarım işçiliği yaygındır. Örneğin 2013 yılında yapılan 'Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Tarımda Çalışanların Sağlığı Araştırması sonuçlarına göre, Güneydoğu Anadolu bölgesinde tarımda çalışan nüfusun yaklaşık %20'si tarımsal üretimin yoğun olduğu İç Anadolu, Akdeniz, Ege ve Karadeniz bölgelerindeki illere ortalama 4-7 ay tarım alanlarında çalışmak için göç ederken, yaklaşık %20'si de ikamet ettikleri ya da komşu ilin tarım alanlarında çalışmaktadırlar.

Tarımda Çalışanların Hastalıklarını / Erken Ölülerini Önleme

Bir toplumun sağlık düzeyini, biyolojik faktörler (*yaş, cinsiyet, genetik, beslenme*), fiziksel çevre faktörleri (*hava, su, barınma koşulları, çalışma koşulları, gürültü, kamu güvenliği, katı atıklar*), sosyal çevre faktörleri (*sosyo-ekonomik durum, eğitim, erken çocukluk dönemi yaşantıları, yaşam biçimi, çocuk yetiştirme normları, işsizlik, sosyal destek, kültürel yapı, sosyal dışlanma, sosyal kontrol*), çalışılan ortam, sağlık, eğitim, sosyal hizmetler başta olmak üzere kamu hizmetlerinin varlığı / erişilebilirliği, hizmetlerin niteliği ile gıda ve ulaşım politikaları belirlemektedir. Belirtilen faktörlere bağlı olarak ülkeler, bölgeler ve bölgelerin kendi içinde sağlık düzeyinde farklılıklar ortaya çıkmaktadır. **Sağlık hizmetlerinin birinci amacı ise hastalıkları ve erken ölümleri önlemektir.**

Dünyada hastalık ve erken ölümleri önlemenin en etkili yolu **herkese, her yerde, her zaman temel sağlık hizmetlerinin verilmesidir.** Bu hizmetler;

- *Sağlık eğitimi,*
- *Beslenmenin iyileştirilmesi,*
- *Temiz-içme kullanma suyu sağlanması,*
- *Anne- çocuk-ergen sağlığı başta olmak üzere üreme sağlığı hizmetleri,*
- *Bulaşıcı hastalıkların kontrolü,*
- *Sık görülen hastalıkların tedavisi,*
- *Temel ilaçların sağlanması.*

Yapılan çalışmalar dünyada 45 yaşтан 75 yaşa uzayan ortalama ömrün yaklaşık 25 yılının doğrudan temel sağlık hizmetleriyle ilgili olduğunu göstermektedir.

Mevsimlik tarım işçilerinin ve ailelerinin temel sağlık hizmetlerine erişimleri sağlanmalıdır.

Tarımda Çalışanlarda Sık Görülen Sağlık Sorunları

Tarımda çalışanlar; işin yapıldığı ortama, işin yapılma şekline, kişinin yaş ve cinsiyet gibi özelliklerine bağlı olarak farklı sağlık sorunları yaşamaktadır. *Tarım nüfusunda öne çıkan sağlık sorunları;*

Üreme sağlığı sorunları

Tarım çalışanlarında üreme sağlığı sorunları doğacak bebeğin sağlığını da doğrudan etkilediğinden ayrıca önem taşımaktadır.

2013 yılında dünyada 289.000 kadın, gebelik ya da doğumbağılı önlenebilir bir nedenden dolayı hayatını kaybetmiş olup, bunun %99'u kırsal alanlarda ve yoksul bölgelerde, çoğunluğu ise 19 yaş altındadır. Ayrıca 1990-2010 yılları arasında anne ölümlerinin %50 oranında azaldığı, ancak tarımda çalışan/kırsal bölgelerde yaşayan ve sağlık hizmetine erişemeyen gruplarda ölümlerin hala yüksek olduğu bilinmektedir.

Yetersiz barınma koşulları, düşük sosyo-ekonomik düzey, genç yaşta evlenme ve beraberinde erken gebelik ve doğumlar, tarım alanlarında gebe kalma ve doğum yapma, sık doğumlar hem annenin, hem de bebeğin sağlık risklerini artırmakta hatta ölümlerine neden olabilmektedir. Bunun yanı sıra uzun süre ayakta kalma ve / veya sürekli eğilip kalkma, aşırı yorgunluk, vücutundan susuz kalması, kötü beslenme ve kimyasallara maruziyet sonucunda düşük, erken doğum, doğumsal kusur, büyümeye gelisme geriliği, kanserler ve diğer sağlık sorunları artmaktadır. Bu nedenle yasal düzenlemeler, tarım alanlarında gebelerin ve lohusaların çalışmasına ancak gerekli önlemler alınmışsa izin vermiştir.

Anneyi ve bebeği ölüme götürüren / hastalandıran nedenler;

- 18 yaşından küçük, 35 yaşından büyük çocuk doğurmak
- 2 yıldan kısa aralıklarla doğum yapmak
- 4 üzerinde çocuk doğurmak
- Tarlada gebe kalmak, gebeyken tarlada yaşamak
- Tarlada doğum yapmak

Tarlada çalışırken oluşan riskli gebelikler anne/çocuk ölümünü ve engelli birey doğumunu artırmaktadır. Bu amaçla gebeliği önleyici yöntemler ve hizmetler sağlanmalıdır.

Bulaşıcı hastalıklar

Su ile bulaşan hastalıklar

Tarım çalışanlarında su ile bulaşabilen hastalıklar hem kullandıkları içme/kullanma suyu hem de tarımsal sulama suyu aracılığı ile olabilmektedir. Su ile bağlantılı bulaşıcı hastalıklar;

1. *Sudan kaynaklanan hastalıklar*: İnsan ve hayvan dışkısı içme/kullanma suyuna karışarak tifo, kolera, hepatit A gibi ishalli hastalıklara yol açarlar. Dışkı karışmış suların tarımsal sulamada sebze ve meyve yetişirmede kullanılması yoluyla da mikroorganizmalar ve parazitler tarım çalışanlarında ve bu ürünleri tüketenlerde hastalıklara neden olabilir.

2. *Su yokluğundan kaynaklanan hastalıklar*: Yeterli temizlik yapılamaması nedeniyle bit, trahom, basilli dizanteri gibi hastalıklar görülmektedir.

3. *Suda yaşayan canlılarla bulaşan hastalıklar*: Bazı parazit yumurtaları suda yaşayan salyangoz, midye gibi omurgasız canlılar aracılığıyla bulaşmakta ve şistozomiyazis, hepatit A, salmonella gibi hastalıklara neden olmaktadır.

4. *Sivrisinek, tatarçık gibi suda üreyenlerle bulaşan hastalıklar*: Sivrisinek, tatarçık gibi vektörler hasta insandan mikrobu alıp sağlam kişilere bulaştırırlar. Sitma, şark çibarı hastalıkları artar.

**Temiz-içme kullanma suyu sağlamak bu hastalıkları önler.
Yeterli miktarda klor alıp, su dezenfeksiyonu yapmak ve
çadır alanlarında ve tarlalarda arazi tipi tuvalet yapmak
gerekmektedir.**

Hayvanlardan bulaşan hastalıklar

Hayvanlardan bulaşan hastalık sayısı 200'den fazla olup bunların da yaklaşık 40'i tarım çalışanlarının sağlığını tehdit etmektedir. Bunlardan bazıları ve yapılması gerekenler;

- ➔ Brusella – Hayvanlara brusella aşısı
- ➔ Şarbon- Hayvanlara şarbon aşısı
- ➔ Kuduz- Köpeklere kuduz aşısı
- ➔ Kırım Kongo Kanamalı Ateşi (KKKA) – Hayvanlarda kene mücadelesi
- ➔ Şarkçıbanı- Sağlık taramalarıyla hasta bulma ve hızlı tedavi etme
- ➔ Sıtma - Sağlık taramalarıyla hasta bulma ve hızlı tedavi etme
- ➔ Kist hidatik kesilen / ölen hayvanların iç organlarını köpeklerin yememesi için gömme ya da uygun şekilde ortadan kaldırma
- ➔ Bağırsak parazitleri, toksoplazma – Temiz içme-kullanma suyu, temiz gıda sağlanmalı, bol su ve sabunla el yıkama, insan-hayvan atıklarının kontrolü
- ➔ Salmonella – Sağlıklı kümese hayvanı yetiştirmeye ve kontrollerinin yapılması

Tarımda çalışan herkesin cebinde sabunu olmalı ve kolay erişebileceği uzaklıkta en azından musluklu su bidonu bulunmalıdır.

Zehirlenmeler

Dünya genelinde tarım çalışanları arasında yaklaşık olarak her yıl 355.000 kişinin zehirlendiği ve bunun üçte ikisinin gelişmekte olan ülkelerde meydana geldiği bildirilmektedir. Tarımda kullanılan kimyasallara bağlı olarak gelişen zehirlenmeler bazen ölümle sonuçlanabilmektedir.

Tarımda çalışanlara güvenli tarım ilacı (pestisit) uygulama davranışları kazandırılmalı, denetlenmeli ve tarım ilaçlarının kutuları toplatılarak uygun şekilde imha edilmelidir.

Kanserler

Aşırı güneşe maruziyet ve tarım ilaçlarının bilinçsiz kullanımı kanser nedenidir. Her geçen gün kimyasal kirliliğin arttığı, toprakta, suda, meyve-sebzelerde uzun süre bozulmadan kaldığı ve besin zinciri yoluyla insanlara kadar ulaşarak alerjilere, kanserlere ve doğumsal kusurlara neden olduğu bilinmektedir.

Güvenli tarım ilacı uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.

Güneşten koruyucu krem, gözlük, şapka kullanılmalıdır.

Herkesin kolay ulaşabileceği uzaklıkta gölgelikler olmalıdır.

Kaza ve yaralanmalar

Tarım iş kolu kazaları istatistiklere yansımamaktadır. Kazalar en sık ulaşım, tarım aletlerini kullanma ve tarım ilaçlarını uygulama-depolama sırasında ortaya çıkmaktadır. Mevsimlik tarım işçileri çoğunlukla yolculuk sırasında aşırı yolcu bindirme, araçların eski-bozuk oluşuna bağlı nedenlerle ölmektedir.

Trafik denetimleri, yoksul ailelere bilet alınmasının sağlanması ve denetimi gereklidir.

Psikososyal sorunlar

Tarım iş kolunda psikososyal sorunlar incelendiğinde, genel olarak çevresel risklerle ilişkili olduğu ve iş koluna özel fiziksel ve ruhsal bozuklıkların ortaya çıktığı görülmektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalar tarım sektöründeki krizler nedeniyle özellikle çiftçilerde depresyon belirtilerinin ve intihar girişimlerinin arttığını göstermektedir.

Yapılan çalışmalara göre hasat döneminde kötü hava koşulları, makinelerin bozulması, hayvanların hastalanması tarımda önemli stres kaynaklarını oluşturmaktadır. Son yıllarda ise tarımda kullanılan kimyasallar ile stres ve depresyon arasındaki ilişkiye dikkat çeken çalışmalar bulunmaktadır. Bunların yanısıra, mevsimlik tarım işçilerinde; arkadaşlardan ve aileden uzak olma, aşırı fiziksel harekete bağlı ağrılar, işe bağlı güçlükler (*uzun çalışma saatleri, tatil günlerinin olmayışı, işin nerede bulunacağıının önceden tahmin edilememesi*), kötü barınma koşulları, düşük gelir, yoksulluk, sağlık hizmetine erişememe, coğrafi ve sosyal izolasyon, fiziksel uzaklık (*diğer insanlarla görüşmememe, alışveriş yapamama*), ulaşım olanaklarının olmayışı, güvensiz yolculuklar ve çocukların eğitimi önemli stres faktörleri olarak belirlenmiştir. Doğum yapmış mevsimlik tarım işçisi kadınların tamamının doğum sonrası depresyon açısından risk altında oldukları saptanmıştır.

Dünyadaki mevsimlik tarım işçilerinin yaklaşık %60'ı yoksulluk sınırının altında yaşamakta, en az %70'i aile üyeleriyle birlikte çalışmaktadır. **Sosyal yardımları tarım alanlarında çalıştıkları dönemlerde kesilmemelidir.** Ücretleri sezon başlamadan belirlenmeli ve denetlenmelidir.

Cilt hastalıkları

Gerek tarlalarda geçirilen zaman gereksiz eldiven ve benzeri koruyucu gereçler kullanılmadan yapılan toplama ve hasat işleri kontakt dermatitlere neden olmaktadır. Kontakt dermatit genellikle korunmasız cildin

kimyasallara ya da allerjen madde içeren ve gecikmiş allerjik kontakt dermatite neden olabilecek zehirli sarmaşık, zehirli meşe, zehirli sumak, kanarya otu gibi bitkilere maruz kalmasından kaynaklanmaktadır. Güneş ve ısı etkilenimi deri hastalıklarının ikinci en yaygın nedenleridir. Güneş yanığı ve ısılık, güneş ve ısı kaynaklı deri hastalıklarından en yaygın olanlardır. Kronik güneş etkilenimi deriyi buruşturup kalınlaştırır, bu nedenle tarımda çalışanların cildi daha yaşlı görünümü vermektedir. Mantar hastalığı hayvanlara bakan, özellikle sütçülükle uğraşan tarım işçilerinde görülen yaygın deri hastalığıdır. İkincil deri irritasyonuna neden olabilecek birçok eklem bacaklılar ve böcekler (*keneler, küçük böcekçikler, yaban arıları, karıncalar, sivrisinekler gibi*) vardır. Yılan/akrep ve böcek sokmaları da sık görülmektedir.

Solunum sistemi hastalıkları

Araştırmalar, tarım işçilerinin %10 - 30'unun bir ya da daha fazla solunum sıkıntısı yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Solunum sistemi hastalıklarının en sık bildirilen nedenleri arasında; çiftlik hayvanları, tahlil kullanımı ya da samandan kaynaklanan tarımsal tozları yemektedir. Tarımsal tozları bronşit, astım, üst solunum yolu mukozasında ve gözlerde irritasyon gibi durumlara neden olmaktadır. Tozun kontrol altına alınması, mümkün değilse maske gibi koruyucu ekipman kullanılması gerekmektedir.

Kas iskelet sistemi hastalıkları

Tarım kesiminde çok tekrarlayan hareketler, titreşimli aletlerin kullanımı, ellerle ağır yük taşıma ve uygun olmayan, sıkılıkla öne eğilmiş pozisyonda uzun süre çalışmaya bağlı kas iskelet sistemi hastalıkları ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, rüzgar, yağmur, aşırı sıcak, güneş ışınlarına maruz kalmak başlıca risk faktörleridir. Bunun sonucunda, yumuşak doku hastalıkları ortaya çıkmaktadır.

Mevsimlik gezici tarım işçileri ve tarımda çalışanların sağlığına yönelik yasal düzenlemeler

Sağlık Hakkı

Sağlık hizmetleri, devletin kişilerin sağlığını korumak, hastalıklarını önlemek ve hastalara tedavi ve rehabilitasyon hizmeti sunmak amacıyla yürüttüğü kamu hizmetidir. Devletin temiz-içme kullanma suyu sağlama, çevre kirliliği dahil sağlığı etkileyen yiyecek, içecek ve her türlü ürünün depolama ve tüketim koşullarına ilişkin kuralları belirleme, denetleme gibi faaliyetleri sağlık hizmetleri içerisinde yer almaktadır. Bunların yanısıra devletin kamu ve özel sağlık kuruluşlarını kurup işletme veya işletme şartlarını belirleme ve denetleme görevleri vardır. Sağlık hizmetlerinin yürütülmesiyle ilgili yükümlülükler devletin klasik faaliyetleri arasında yer alırken, insan hakları içerisinde sağlık hakkı vazgeçilmez hakların başında gelmektedir.

Sağlık hakkı bir yandan hastalıklara ve erken ölümlere neden olan faktörlerin ortadan kaldırılmasını ya da kişilerin maruz kalmalarını önlemek için gerekli girişimleri içerisinde, diğer yandan hastlığın ilerlemesine neden olan ortamın uygun hale gelmesini istemeyi de kapsamaktadır. Sağlık hakkının önem kazanarak uluslararası sözleşmelere ve ülkelerin anayasalarına girmesi ile birlikte sağlık hukuku doğmuştur.

Ülkemizde sağlık hukukunun temel kaynağı olarak Anayasa, 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu başta olmak üzere yasal düzenlemelerle hastalık ve erken ölümleri önlemeyi hedefleyen temel normlar belirlenmiştir. 1930 yılında çıkarılan ve 'Halkın Sağlığını Koruma' kanunu olan Umumi Hıfzıssıhha Kanunu (**1593/ 24/4/1930 / 6/5/1930 Sayı : 1489**), toplum sağlığını korumak için her türlü etkilenmeye yönelik önlemleri belirten, içerisinde yer almayan ve günün şartlarına ya da yaşanılan bölgenin özelliklerine göre yeni düzenleme gereğinde oluşturduğu kurullarla bunun çözümlenmesini öngören bireysel düzenlemeyidir. Dolayısıyla mahalli mülki amir, toplum sağlığını korumak için herhangi bir önlem ya da düzenleme yapması gereğinde il ya da ilçede Umumi Hıfzıssıhha Kurulu'nu toplar, kararlarını alır ve uygulanmasını sağlar. (Bkn: Beşinci Fasıl: Vilayetler ve kazalar umumi hıfzıssıhha meclisleri)

MEVSİMLİK GEZİCİ TARIM İŞÇİLERİNİN HASTALIK VE ERKEN ÖLÜMLERİNİN ÖNLENMESİNE ve SOSYAL HAYATLARININ İYİLEŞTİRİLMESİNE YÖNELİK TEMEL MÜDAHALELER

**Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi
Başbakanlık Genelgesi'nin 2 nci maddesi gereği mahalli mülki amir başkanlığında
İl/İlçe İzleme Kurulu oluşturulmalıdır. Bu kurulda;**

- Belediye Başkanı
- İş Kurumu Müdürü
- Emniyet Müdürü
- Gıda Tarım Hayvancılık Müdürü
- İlde Halk Sağlığı Müdürü, ilçede Toplum Sağlığı Merkezi Başkanı,
- Milli Eğitim Müdürü
- Aile ve Sosyal Politikalar Müdürü
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanı
- Jandarma Komutanı
- Müftü
- Ziraat Odası Başkanı
- Üniversite temsilcisi (varsayıla ilgili akademisyen)
- Çiftçi Derneği Başkanı (varsayı)
- Tarım İş Aracıları Derneği Başkanı (varsayı)
- Mevsimlik Tarım İşçileri Derneği (varsayı)
- Mahalli mülki amirin uygun görevi diğeri kamu kurumu ya da sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin yer olması uygun olacaktır.

**Mevsimlik tarım işçilerini izleme kurulu sezon öncesi (*işçiler gelmeden*) ve
sezon sonrası olmak üzere yılda 2
kere toplanmalıdır. Bu kurullarda
karar verilmesi gereken işler;**

1.VERİ TOPLAMA

Hizmeti planlamadan ön koşulu mevsimlik tarım işçi nüfusun il/ilçeye göç başlamadan önce belirlenmesidir. Mevsimlik tarım işçilerinin tamamına yakını ailesiyle birlikte göç eder ve her bir ailenin ortalama büyüğünü 7 kişidir. Hizmet planlamada jandarma tarafından yapılan kimlik bildirimleri, ancak yerleşim yerine geldikten sonra ortaya çıkabilecek aksaklıların giderilmesi açısından yarar sağlamaktadır. Hizmetleri planlamak için veri toplama ilk iş olmalıdır ve bu amaçla aşağıdaki yöntemler kullanılabilir;

- Mevsimlik tarım işçilerinin **ikamet ettiği il / ilçelerin (göç veren)** izleme kurulları tarafından Aile Hekimliği Bilgi Sistemi, Milli Eğitim Müdürlüğü kayıtları ve muhtarlıklar kullanılarak il / ilçede mevsimlik geçici tarım işçilerinin sayısını ve gideceği il / ilçeleri belirleyip, gidilecek il/ilçe mahalli mülki amirliklerine bildirilmesini sağlayınız. Özellikle yerleşim biriminin muhtarları tarafından yaklaşık kaç ailenin nereye gittiği bilinmektektir. Bu nedenle basit bir form hazırlanarak bu tespitin resmi olarak yapılması mümkünktedir. Ayrıca muhtarlar tarafından mevsimlik tarım işçilerinin ihtiyaçlarının belirlenmesi ve mahalli mülki amirlere iletilmesinin sağlanması yararlı olacaktır.

- Mevsimlik tarım **işçisi alan il/ ilçelerin** izleme kurulları tarafından, Çiftçi Kayıt Sistemi (ürüntipive arazibüyüklüğüne göre gerekli işçi sayısı), e-okul ve göç veren mahalli mülki amirliklerin bildirimlerini esas alarak yaklaşık kişi sayısını ve yerleşim alanlarının belirlenmesini sağlayınız.

2. ULAŞIM

Trafik kazaları en önemli sakat kalma ve erken ölüm nedenlerinden biridir. Bu nedenle;

- İl / ilçenizdeki ürün desenine göre mevsimlik işçilerin geliş-dönüş aylarının Gıda Tarım Hayvancılık İl Müdürlüğü tarafından haritalandırılmasını ve belirlenen aylarda trafik denetimlerinin artırılmasını sağlayınız,
- Göç döneminde şehirlerarası ulaşımlarında tren seferleri veya vagon sayısının artırılmasını sağlayınız,
- Aşırı yolcu taşımaya bağlı kaza ve yaralanmaları önlemek için yoksul ailelerin ulaşım giderlerinin sosyal yardım fonlarından karşılanmasına yardımcı olunuz,
- Mevsimlik tarım işçilerinin yerleşme alanından çalışma alanlarına götürülürken tehlikeli şekilde taşınmasına engel olunuz.

3. BARINMA

Yerleşim alanlarının uygunsuz altyapısı hastalıklara, kazalara, yaralanmalara ve ölümlere neden olabilir. Bu nedenle;

- İl / ilçenizdeki ürün desenine göre Gıda Tarım Hayvancılık İl/ İlçe Müdürlüğü aracılığıyla çiftçilerden alınacak bilgilere göre gelecek işçi sayısını tahmin ederek, ortalama çocuk sayısının 5 olduğunu göz önünde bulundurarak yerleşim alanlarını belirleyiniz,
- Alanları belirlerken, sel, heyelan, taşkın, kaya düşmesi vb. doğa olaylarından etkilenmeyecek şekilde (dere, ırmak yatağı vb. olmaması), elektrik, su, kanalizasyon, yol, çöplerin toplanması gibi hizmetlerin sunumunun kolay sağlanabileceği mesafede bulunmasına, sağlığı tehlkiye atan tesisler, çöplükler ve tehlikeli yapılara yeterli uzaklıktaki olmasına özen gösteriniz. Barınma alanlarına hayvan girişini önlemek için etrafının çitlenmesi büyük yarar sağlamaktadır,
- Barınma yerini seçerken, mevsimlik işçi ailelerin sayısına uygun büyüklükteki arazilerin tercih edilmesini, barınma alanlarında Toplum Yararına Çalışma programı

çerçevesinde istihdam edebileceğiniz görevlilerce hizmetlerin sürekliliğini sağlamaya çalışınız,

- Temiz içme ve kullanma suyu en öncelikli ihtiyaçtır. Su dezenfeksiyonunda klor kullanımı en maliyet etkili yöntemdir,
- Tarım alanlarında arazi tipi tuvalet yapımını öğretme, biyolojik atıkların uzaklaştırılmasında en uygun yöntemdir,
- Yanmaya karşı dayanıklı malzemeden üretilmiş sahra çadırlarının kurulması, çadırların aile büyülüklüklerine uygun / mümkünse bölmeli olması ve mahremiyeti sağlayacak ve yangınları önleyecek tarzda uygun mesafelerde (2 çadır arası ortalama 8 m) kurulması gereklidir,
- Evsel atıkların yerel yönetimler tarafından toplanmasını, kimyasal kutuların atıklarının ise satışı yapan bayii tarafından toplanmasını sağlayınız,
- Yerleşim yerleri ve kolaylık tesislerini, imkânlar ölçüsünde işçilerin ihtiyaçlarını karşılayacak tarzda ve barınma kültürlerine uygun yapmaya çalışınız.

4. SAĞLIK

Mevsimlik tarım işçilerinde anne-çocuk hastalıkları ve ölümleri ile bulaşıcı hastalıklar ülke ortalamasının oldukça üstündedir.

Hastalıkların önlenmesi için kişilerin kendilerini hastalandıran faktörleri ve yapmaları gerekenleri öğrenmeleri, ayrıca zamanında koruyucu sağlık hizmetlerine başvurmaları için sağlık eğitimi öncelikli sağlık hizmetidir. Ancak tarım işçilerinin çoğunluğunun eğitimlerinin düşük olması ve kentsel alanların dışında yaşaması sağlıklı davranışların kazandırılmasında ve hizmete erişmelerinde farklı modellerin uygulanmasını gerektirmektedir. Bunun için özellikle **mevsimlik işçi göçü veren il / ilçelerde**:

- Mevsimlik tarım işçilerinin ikamet ettikleri il/ilçelerde onların aralarından seçilecek kişilerin **sağlık aracı olarak yetiştirilmesini**, bu kişilerin Toplum Yararına Çalışma programı kapsamında Toplum Sağlığı Merkezi ya da Aile Sağlığı Merkezlerine bağlı çalışmalarını sağlayınız,
- Mevsimlik tarım işçilerinin yoğunlukta oldukları mahallelerdeki **din görevlilerinin sağlık eğitimi** almalarını sağlayınız,
- **Tarım iş araçlarının** Kasım-Aralık ayları arasında tespitlerin yapılmasını ve belgelendirilme sürecinde **sağlık eğitimi** (sağlıklı yaşam alanı oluşturma, ilk yardım, hizmet kurumlarına erişim vb) almalarını sağlayınız.

Yukarıda belirtilen kişilerin eğitimi için modüller geliştirilmiş olup, www.mevsimliktarimisicileri.com adresinden erişime, çoğaltmaya ve kullanıma açılmıştır.

- Yoksulluk hastalıklara neden olan en önemli faktörlerden biridir. Bu nedenle özellikle ailelerin ikamet ettikleri il / ilçelerin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından bu ailelere öncelik verilmesi uygun olacaktır.

Mevsimlik işçi göçü alan il / ilçelerde;

Mevsimlik gezici tarım işçilerinin çalışmaya gittikleri tarım alanlarında temel sağlık hizmetlerinden faydalananları sağlanmalıdır. Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği'nin 4 üncü ve 30 uncu maddelerinde bu hizmetler tanımlanmıştır.

-Hastalıkları ve erken ölümleri önleyici hizmetlerin Toplum Sağlığı Merkezi tarafından, gezici sağlık araçlarıyla, işçilerin barınma yerlerinde oldukları saatlerde verilmesi çok önemlidir. Gezici sağlık ekipleri tarafından;

- 15-49 yaş kadın izlemi,
- Gebe ve bebek izlemi,
- Tetanoz başta olmak üzere (15-49 yaş kadın), çocukluk dönemi aşılama hizmetleri,
- Beslenme yetersizliğini önlemek için demir, D vitamini vb. dağıtımının sağlanması,
- Gebeliği Önleyici yöntemlerin tedariki ve sunumu,
- Bulaşıcı hastalıklar için tarama çalışmaları,
- Bütün doğumların hastanede ya da sağlık personeli yardımıyla yapılmasının sağlanması,
- İçme ve kullanma suyu analizi, klor temini,
- Akılcı ilaç kullanımı,
- Ruhsal bozukluğu ve kronik hastalığı olanların izlemi hizmetlerinin verilmesini sağlayınız.

5. EĞİTİM

Mevsimlik tarım işçileri çocukların eğitimlerini engellemekte ya da sınırlamaktadır. Bu nedenle;

- Mevsimlik tarım işçi göçü veren il/ilçeler, ailesinin tarım işçi olarak çalışması nedeniyle eğitimi aksayan öğrenciler için, aileler ikamet ettikleri yerleşim birimlerine döndükleri zaman hızlandırılmış eğitim programları ile eğitime hazırlamlarını sağlayınız,
- Toplulaştırılmış yaşam alanlarında en yakın okula bağlı sınıfların açılması, ücretsiz taşımalı sistemin kullanılması gibi yöntemlerle çocukların eğitimlerine devam etmelerini sağlayınız,
- Ailelerin, çocukların eğitime devam etmesi konusunda ikna edilebilmeleri için şartlı nakit transferi gibi özendirici tedbirlerin etkin şekilde uygulanmasını ve bu teşvikler hakkında ailelerin bilgilendirilmelerini sağlayınız. Şartlı eğitim yardımlarının ailelerin tarım işlerinde çalıştıkları dönemde de ikamet ettikleri iller tarafından ödenmesi okula devamı artıracaktır,
- Mevsimlik gezici tarım işçilerinin ikamet ettiği illerde Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının açılmasını ya da ailenin onay verdiği akraba/komşu gibi yakınlarının yanında

yardım destekli bakım modelleri kullanılarak çocukların aileleri ile beraber göç etmelerini ve çocuk işçiliğini önlemeye çalışınız,

- Eğer aileler çocukların yanlarından ayrılmaya direnç gösteriyorsa, mevsimlik tarım işçilerinin çalışma ve yerleşim alanlarına yakın, geçici veya kalıcı eğitim birimleri ve ortamları oluşturmaya çalışınız,
- Mevsimlik tarım işçi yetişkinlerin ikamet ettikleri illerde Kasım-Mart ayları arasında Milli Eğitim Bakanlığının yaygın eğitim kurumlarında sunulan başta okuryazarlık olmak üzere, yetişkin eğitim ve çeşitli halk eğitim programlarından öncelikli olarak yararlanmasını sağlayınız.

ücretleri ve çalışma şartları sözleşmeyle belirlenmelidir.

- Göç etikleri yerleşim birimlerinde tarım alanlarında iş bulmayı kolaylaştırmak için, İl/İlçe Mevsimlik Tarım İşçilerini İzleme Kurulu tarafından, ürün desenine göre gerekli tarım işçi sayısının hesaplanması ve mevsimlik tarım işçilerine ilan edilmesini sağlayınız,
- Mevsimlik tarım işçilerine ödenecek ücretlerin sezon öncesi belirlenmesini ve işçilere ilan edilmesini sağlayınız.

6. ÜCRET VE ÇALIŞMA İLİŞKİLERİ

Mevsimlik tarım işçileri çalışma koşulları ve ücretleri konusunda dezavantajlara sahiptir. Bu nedenle;

- Tarımda İş Aracılığı Yönetmeliği'nin uygulanmasını sağlayınız. Zira yönetmeliğin öngördüğü biçimde işçilerin

7. SOSYAL ÇEVREYLE İLİŞKİLER

Mevsimlik tarım işçileri ve aileleri göç etikleri yererde sosyal uyum sorunu yaşayabilmekte ve bu nedenle hizmetlere erişimde güçlük çeker bilmektedirler.

Tarımsal üretimin devam edebilmesi için mevsimlik tarım işçileri her zaman gereklili bir işgücüdür. Ancak, zaman zaman çalışılan yerlerde sosyal dışlanma sorunları yaşanabilmektedir. Her türlü sosyal dışlanılmışlığın önlenmesi ve toplumsal uyumun sağlanması için göç alan illerde başta çiftçilerin, yerleşim alanlarının kurulduğu yerlere yakın yaşayan halkın ve kamu görevlilerinin bilinçlendirilmesini sağlayınız.

Yerel halk ile mevsimlik tarım işçilerinin bir arada yaşamaları ve dışlanma olgusunu ortadan kaldırmak için ortak etkinlikler düzenleyiniz.

T.C. Resmi Gazete

5 Şubat 2015 Perşembe - Resmî Gazete Sayı : 29258

Sağlık Bakanlığı (Türkiye Halk Sağlığı Kurumu)'ndan:

TOPLUM SAĞLIĞI MERKEZİ VE BAĞLI BİRİMLER YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; Türkiye Halk Sağlığı Kurumu taşra teşkilatı yapılanmasında yer alan toplum sağlığı merkezleri ve bağlı birimlerinin açılması, kapatılması, organizasyonu ve görevleri ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, toplum sağlığı merkezleri ile bağlı birimlerinin fiziki ve teknik yapısını, görev ve yetkilerini, diğer kurum ve kuruluşlarla olan ilişki ve işbirliğini kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu, 24/11/2004 tarihli ve 5258 sayılı Aile Hekimliği Kanununun 5 inci maddesi ile 11/10/2011 tarihli ve 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 36 ncı maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

n) Toplum sağlığı merkezi (TSM): Bölgesinde yaşayan toplumun sağlığını korumak ve geliştirmek maksadıyla sağlıkla ilgili risk ve sorunları belirleyen, bunlarla ilgili düzeltici ve önleyici faaliyetleri gerçekleştiren; birinci basamak koruyucu, iyileştirici ve rehabilite edici sağlık hizmetlerini koordine eden ve bu hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde sunulmasını izleyen, değerlendiren, denetleyen ve destekleyen; bölgesinde bulunan sağlık kuruluşları ile diğer kurum ve kuruluşlar arasındaki koordinasyonu sağlayan sağlık kuruluşunu,

p) TSM mobil sağlık hizmeti: Mevsimsel tarım işçileri, mülteciler gibi temel sağlık hizmetlerine kolay ulaşamayan dezavantajlı gruplara bulundukları mahallede verilecek koruyucu ve geliştirici sağlık hizmetlerini,

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Toplum Sağlığı Merkezinin Görev ve Yetkileri ile Çalışma Usul ve Esasları

Toplu yaşam alanları ve okul sağlığı hizmetleri

MADDE 30 – (1) TSM'nin toplu yaşam alanları ve okul sağlığı hizmetlerine ilişkin görevleri şunlardır:

(2) TSM'nin mevsimlik nüfus hareketlerine ilişkin görevleri şunlardır:

a) Mevsimlik tarım işçilerine yönelik birinci basamak sağlık hizmetlerini planlamak, sunmak veya sunulmasını sağlamak ve bu hizmetleri koordine etmek,

b) Mevsimsel tarım işçilerine sunulan sağlık hizmetlerinin kayıtlarını, Kurumun belirlediği standartlar doğrultusunda tutmak; bu kayıtları ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda kişinin kayıtlı olduğu aile hekimliği birimi ve TSM ile paylaşmak,

c) Mevsimlik tarım işçilerine yönelik sağlık hizmetleri konusunda personel farkındalığı oluşturmak ve gerekli eğitimleri vermek,

ç) Mevsimlik tarım işçilerine yönelik farkındalık eğitimleri düzenlemek,

d) Bölgesindeki mevsimsel nüfus hareketlerini ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte takip etmek, görev tanımı içerisinde yer alan tedbirleri almak.

T.C. Resmi Gazete

24 Mart 2010 Çarşamba - Resmî Gazete Sayı : 27531

Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi

Mevsimlik gezici tarım işçi olarak çalışmak amacıyla, bulundukları illerden diğer illere aileleri ile birlikte giden vatandaşlarımızın bu süreçte ulaşım, barınma, eğitim, sağlık, güvenlik, sosyal çevreyle ilişkiler, çalışma ve sosyal güvenlik bakımından mevcut sorunlarının tespiti ile bu sorunların giderilmesine yönelik olarak aşağıda belirtilen çalışmalar, ilgili kurum ve kuruluşların işbirliğiyle yürütülecektir.

1. Merkezde, konuya ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması, yürütülmesi gereken faaliyetlerin izlenmesi, uygulama sırasında doğabilecek sorunlara çözüm üretilmesi ve bir veri tabanı oluşturulması için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşar Yardımcısının Başkanlığından; İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Türkiye İş Kurumu, tarım işkolunda örgütü en çok üyeye sahip işçi sendikası ile Türkiye Ziraat Odaları Birliği temsilcilerinin katılımıyla **"Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri İzleme Kurulu"** oluşturulacaktır.

2. Mevsimlik gezici tarım işçi (İşçi) gönderen ve alan her il ve ilçede, mülki idare amirinin başkanlığında; o ildeki ve ilçedeki ilgili kurum ve kuruluş, işçi, aracı ve işveren (toprak sahibi/şleyen) temsilcilerinin katılımı ile **"İl/İlçe Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri İzleme Kurulu"** oluşturulacaktır.

3. İşçilerin göç döneminde yolculuklarının güvenli ve sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi maksadıyla; göç alan ve veren yerler arasında ulaşım ile ilgili koordinasyon sağlanacak, trafik denetimleri artırılacak, araç ve trafik güvenliğinin gerektirdiği kontroller hassasiyetle ve sıklıkla yapılacak, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarında gerekli bütün tedbirler alınacaktır.

4. İhtiyaçla göre tren seferleri artırılacak, işçilerin il ve ilçe merkezlerinde geçici konaklamaları için ihtiyaç halinde ve imkanlar dahilinde kamuya ait alan ve tesislerden yararlanma imkânı sağlanacak, şehir içinde, otogar ve istasyonlarda, parklarda vs. gelişen güzel konaklama ve beklemelerine fırsat vermeyecektir.

5. İşçilerin ihtiyaç duyduğu ekmek ve yemek pişirme, çamaşır ve bulaşık yıkama ile tuvalet ve banyo mahalleri gibi asgari ihtiyaçların karşılandığı barınma yerlerinin işverenlerce karşılanması sağlanacak, bunun sağlanamadığı bölgelerde; işçilerin yoğun olarak çalıştığı yerlere en yakın mesafede, alt yapısı il özel idarelerince hazırlanacak toplulaştırılmış uygun yerleşim yerleri oluşturulacaktır.

6. Yerleşim alanlarının; doğa olaylarından fazla etkilenmeyecek, elektrik, su, kanalizasyon, yol gibi hizmetlerin sunumunun kolaylıkla sağlanabileceği, sağlık şartları uygun, tehlikeli tesislere ve girilmesi yasak yerlere yeterli mesafede, barınacak işçilerin sayısına uygun büyülüklükteki hazine arazileri arasından seçilmesine özen gösterilecektir.

7. Toplulaştırılmış çadır yerleşim yerlerinde il özel idarelerince seyyar kolaylık tesisleri

kurulacaktır. Kolaylık tesislerinde; tuvalet, banyo, çamaşır ve bulaşık yıkama yerleri ile ekmek pişirme imkânları ve gerektiğinde derslik olarak kullanılabilecek sosyal tesis bulundurulacaktır. İhtiyaç duyulacak çadır ve seyyar kolaylık tesisleri imkânlar ölçüsünde öncelikle bölgedeki Türkiye Kızılay Derneği, valilikler ve belediyelere ait depolardan temin edilecektir. İhtiyaçların bu şekilde karşılanamaması halinde il özel idarelerince kiralama ve hizmet satın alma yoluna gidilecektir.

8. Bu yerleşim yerlerindeki içme ve kullanım suyu ile elektrik ihtiyacı; şebeke tesisi, mahallinde sondaj, su tankı/tankeri, elektrik hattı tesisi veya jeneratör temini suretiyle il özel idarelerince sağlanacak ve kullanım bedelleri kullananlardan alınacaktır.

9. Toplulaştırılmış çadır yerleşim yerlerinin belli aralıklarla her türlü haşerelere karşı ilaçlanması ile çöplerin alınması, mücavir sınırlara göre ilgili belediye veya il özel idaresi tarafından yerine getirilecektir.

10. İşçilerin ve ailelerinin kimlik bilgileri 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanunu esaslarına göre alınacak, ayrıca, mahalli kolluk kuvvetlerince bunların konakladıkları bölgelere gece ve gündüz mutat zamanlarda güvenlik amaçlı devriye faaliyetleri yapılacaktır. Ayrıca bu işçiler ve ailelerine ilişkin bilgiler Türkiye İş Kurumunca alınacak ve bunlar hakkında veri tabanı oluşturulacaktır.

11. İşçilerin ve ailelerinin bulaşıcı ve salgın hastalıklara karşı düzenli sağlık taramaları, çocukların gelişimi ve gebelik takipleri periyodik olarak yaptırılacak, bu hizmetler için gerekirse mobil sağlık ekipleri oluşturulacaktır. Bunların aileleri ve çocukların sosyal hizmetler kapsamında bilgilendirilecek, psikolojik destek verilecek ve varsa özürlü ve yaşılarının Devletimizin bu kesimler için sunduğu imkân ve hizmetlerden yararlanırmaları sağlanacaktır.

12. İşçilerin zorunlu öğretim çağındaki çocukların eğitimlerini devam ettirmek üzere; kendi yörelerindeki veya gittikleri yerlerdeki Yatılı İlköğretim Bölge Okullarına misafiröğrenci olarak alınmaları veya taşınmalı eğitim veya mobil eğitim gibi imkanlardan en uygun olanı seçilerek çocukların okula devamları sağlanacaktır. Bu hususta şartlı nakit transferi gibi özendirici tedbirler etkin şekilde uygulanacak, çocukların okul kıyafetleri ve malzemeleri İl/İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca temin edilecektir.

13. İşçilerin geri dönüşlerinde başta kadın ve genç kızlar olmak üzere, yetişkinlere okuma-yazma, sosyal-kültürel faaliyetler ve meslek edindirme kursları düzenlenmesi hususunda gerekli imkanlar hazırlanacaktır.

14. İşçilerin sosyal güvenlikleri açısından mevcut durumları Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından yürütülecek çalışmalarla iyileştirilecektir. Çocuk işçiliği ve çocuk emeğinin istismarı ile etkin mücadele edilecektir.

15. Tarımda iş araçlarının belgelendirilmesi zorunlu hale getirilecek, belgesi olmayan iş araçlarının işçi temin etmelerinin önlenmesi ve iş araçları ile işverenler veya doğrudan işçiler ile işverenler arasında sözleşme yapılması sağlanması için gerekli tedbirler alınarak, vaki uyuşmazlıklarda mağduriyetlerin önüne geçilecektir. İşveren/şirket aracısı ve işçi arasındaki ücret alacağına ilişkin uyuşmazlıkların öncelikle İl ve ilçelerde kurulacak izleme kurullarında çözümlenmesine çalışılacaktır.

16. Belgesi olmayan ve sözleşme imzalamadan iş alan araçlar Türkiye İş Kurumu tarafından "Tarımda İş ve İşçi Bulma Aracılığına İzin Verilmesi ve Aracıların Denetimi Hakkında Yönetmelik" hükümleri çerçevesinde denetlenerek, ilgili mevzuatı çerçevesinde geregi yapılacaktır.

17. Tüm bu tedbirler ve çalışmaları valiliklerin gözetim ve denetiminde icra edilecek,

tedbirlerin doğru anlaşılması ve uygulanması için göç veren illerde işçiler ve aracılara, göç alan illerde ise işverenlere ve yöre halkına yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları planlanacak, il düzeyinde alınacak tedbirler valiliklerce ilan edilecek, aykırı davranışın hakkındaki idari ve cezai yaptırımların uygulanması için gerekli işlemler geciktirilmeden yapılacaktır.

18. Tüm bu faaliyetler için ihtiyaç duyulan kaynak, valiliklerce hazırlanacak projeler doğrultusunda; 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun geçici 6. maddesinde yer alan ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelik altyapı yatırımları için işsizlik sigortası fonundan aktarılan kaynaklardan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında il özel idarelerine gönderilecek ödenekler ile imkanlar ölçüünde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ve il özel idarelerinin bütçelerinden karşılaşacaktır.

19. İl/İlçe Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri İzleme Kurullarınca, mevsimlik çalışma döneminin başında ve sonunda, o il ve ilçede yürütülen faaliyetler, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri İzleme Kurulunda görüşülmek üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının gönderilecektir. İşçilerin ve yöre halkın birbirinin emek ve işine duydukları ihtiyaç, kardeşlik ve dayanışma bilincini güçlendirmeye yönelik olarak yukarıda sıralanan faaliyetler ilgili tüm kurum ve kuruluşlar, meslek teşekkülerleri ve sivil toplum örgütlerinin de katkılarıyla uygulanacaktır. İstismara yol açacak sosyal ve siyasal sorunlara fırsat verilmeyecek, özellikle Devletin tarafsızlığına gölge düşürecek her türlü söz, eylem ve uygulamadan kesinlikle kaçınılacaktır.

Bilgilerini ve gereğini önemle rica ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Başbakan

T.C. Resmi Gazete

27 Mayıs 2010 Perşembe - Resmî Gazete Sayı : 27593

TARIMDA İŞ ARACILIĞI YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, tarım aracılığı için izin verilmesi ve bunların çalışma ve denetimi ile tarım aracı, mevsimlik gezici tarım işçileri ile bunları çalıştırın tarım işverenleri arasındaki ilişkinin düzenlenmesi hakkında usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, tarımda iş ve işçi bulma aracılığı yapmak üzere Kurumdan izin alan gerçek veya tüzel kişiler ile mevsimlik gezici tarım işçileri ve bunları çalıştırın işverenler hakkında uygulanır.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 25/6/2003 tarihli ve 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununun 3 üçüncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

Aracı: Tarımda iş ve işçi bulma aracılığı görevini yapmak üzere Kurumca izin verilen gerçek veya tüzel kişileri,

Aracılık belgesi: Tarımda iş ve işçi bulma aracılığı yapmak üzere Kurum tarafından verilen belgeyi,

Genel Müdürlüğü: Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü,

İl Müdürlüğü: Türkiye İş Kurumu İl Müdürlüğü,

İşçi: Tarım işinde mevsimlik gezici olarak çalışan işçileri,

İşveren: Mevsimlik gezici tarım işçilerini çalıştırın işverenleri,

İşyeri: Konaklama yerinin mücavir alanında bulunan tarım işinin yapıldığı işyerini,

Konaklama yeri: Tarım işçilerinin konakladığı ve tarım işyeri ile aynı mücavir alan sınırlarında bulunan yerleri,

Kurum: Türkiye İş Kurumunu,

Mahalli Mülki İdare Amirliği: İşyeri ile konaklama yerinin sınırları içinde bulunduğu il valiliğini veya ilçe kaymakamlığını,

Şube Müdürlüğü: Türkiye İş Kurumu Şube Müdürlüğü,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Tarımda İş ve İşçi Bulma Aracılığı, Aracılı Aranılan Nitelikler

Tarımda iş ve işçi bulma aracılığı

MADDE 5 – (1) Tarımda iş ve işçi bulma aracılığı, esas itibarıyla Türkiye İş Kurumunca yapılır.

(2) Ancak, Kurum il veya şube müdürlüğü bulunmayan ya da olmasına rağmen haberleşme, ulaşım ve koordinasyon gücü olan yerlerde, Kurum tarafından gerçek veya tüzel kişilere aracılık yapmaları için izin verilebilir.

(3) Kurumdan izin alınmadan aracılık yapılamaz.

(4) Aracıların işçilerden ücret almaları yasaktır. Ücret yalnızca işverenden alınır.

Aracılı aranılan nitelikler

MADDE 6 – (1) Aracılık yapacak gerçek kişiler ile tüzel kişileri idare, temsil ve ilzama yetkili kişilerde aşağıdaki nitelikler aranır:

a) Türk vatandaşı olmak,

b) 18 yaşını bitirmiş olmak,

c) Kamu haklarından yoksun bulunmamak,

(ç) Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak,

d) En az ilkokul mezunu olmak.

(2) Ayrıca, Kurumca belirlenen miktarın masraf karşılığının yatırılması ve tüzel kişilerce şirket kuruluş sözleşmesinin yayımlandığı ticaret sicil gazetesinin bir örneğinin Kuruma ibraz edilmesi şarttır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Aracı Belgesi, Aracı Belgesinin Geçerlilik Süresi, Aracı Sicili,

Aracılığın Devredilemeyeceği

Aracı belgesi

MADDE 7 – (1) Aracılık yapmak üzere başvuran ve Kurum tarafından tarımda iş ve işçi bulma aracılığı yapması uygun görülen gerçek veya tüzel kişilere, Kurum il veya şube müdürlüklerince yazılı olarak bilgi verilir. Talepleri uygun bulunan gerçek veya tüzel kişilerden Kurumca belirlenen miktarın masraf karşılığının tahsil edilmesini müteakip Tarımda İş ve İşçi Bulma Aracısı Belgesi verilir. Tüzel kişiler için bu belgede, tüzel kişiliği idare, temsil ve ilzama yetkili kişiler de gösterilir.

Aracılık belgesinin geçerlik süresi

MADDE 8 – (1) Aracılık belgeleri üç yıl süre ile geçerlidir. Bu süre sonunda aracılığı sürdürmek isteyenlerin belgeleri izin yenileme masraf karşılığının yatırılması ve uygun görülmeli halinde üç yıllık olarak Kurum tarafından yenilenir.

Aracı sicili

MADDE 9 – (1) Kurumca her aracı için bir Aracı Sicili düzenlenir. Bu sicilin içeriği Kurumca belirlenir. Aracı sicilleri ilgili Kurum il veya şube müdürlüğünde saklanır.

Aracılığın devredilemeyeceği

MADDE 10 – (1) Aracılık, yalnız aracılık belgesi almış olanlarca yapılır; başkasına devredilemez, vekalet yoluyla yürütülemez.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yükümlülük, Sözleşme Düzenlenmesi, Rapor Verme, Aracılık Belgesinin İptali

Yükümlülük

MADDE 11 – (1) Aracılık yapmak üzere, izin verilen gerçek veya tüzel kişiler;

a) İşverenler ve işçiler ile örneği Yönetmelik ekinde bulunan Kurumca hazırlanmış sözleşmelerin birer örneğini düzenleme tarihinden itibaren on iş günü içinde onaylanmak üzere Kuruma ulaştıracaklarını,

b) İşçilerden ücret almayacaklarını, hizmetlerinin karşılığını yalnız işverenlerden isteyeceklerini, Kurumca onaylanmış bu sözleşmelerde gösterilen dışında, harç, masraf ve ücret alamayacaklarını,

c) İşçilere işe başlamadan önce yapılacak iş, ücret ve diğer hususlar hakkında gerekli bilgileri vereceklerini,

ç) İşçilerin, konaklama yeri ile işyeri arasında uygun araçlarla güvenilir bir şekilde ulaşımının sağlanması hususunda işverenle birlikte doğrudan kontrol ve gözetim yapacaklarını,

d) Ücretlerin kararlaştırılan ödeme biçimine göre (günlük, haftalık, aylık, parça başına, götürü, vs.) işverence her işçinin kendisine ödenmesini sağlayacaklarını,

e) İşçilerin günlük brüt kazançlarının 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesinde belirtilen asgari ücretin altında olmayacağı,

f) İşçilerin barınma yerlerini, yeme ve yatma durumlarını sağlığa ve barınma koşullarına uygun biçimde sağlamak için mahalli mülki idare amirlikleri nezdinde gerekli başvuruları yaparak takip etmeyi,

kabul ve taahhüt ederler.

Sözleşme düzenlenmesi

MADDE 12 – (1) Ücret ve çalışma koşulları ile karşılıklı yükümlülüklerin aracı, işveren ve işçiler arasında yazılı sözleşmelerle belirlenmesi zorunludur. Aracının olmadığı yerlerde sözleşme işveren ile işçiler arasında imzalanır. İşveren veya aracı Yönetmelik ekinde yer alan sözleşmelerin birer örneğini düzenleme tarihinden itibaren on iş günü içinde onaylanmak üzere Kuruma ulaştırmak zorundadır.

(2) İşçilerin günlük brüt kazançları, 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesinde belirtilen asgari ücretin altında olamaz, ücretler kararlaştırılan ödeme biçimine göre işverence her işçinin kendisine ödenir.

Rapor verme

MADDE 13 – (1) Aracılar, yaptıkları çalışmalara ilişkin olarak yılda bir kez Kuruma rapor vermek zorundadır. Bu raporun içeriği ve biçimini verileceği tarih Kurumca belirlenir.

Aracılık belgesinin iptali

MADDE 14 – (1) Bu Yönetmeliğin;

a) 6 ncı maddesinde yazılı nitelikleri yitiren veya başlangıçta bu nitelikleri taşımadığı sonradan anlaşılan,

b) 10 uncu maddesi hükümlerine uymayıp aracılığı başkasına devreden,

- c) 13 üncü maddesinde yer alan raporu iki kez süresi içinde vermeyen ve/veya raporda gerçeğe aykırı bilgi veren,
 - ç) 15 inci maddesine göre yapılacak denetim sonucunda aracılık yapmasında sakınca görülen veya iş bulduğu işçilerden ücret aldığı tespit edilen, aracılara belgeleri Kurumca iptal edilir.
- (2) Aracılık belgesi verilenler ve belgesi iptal edilenler Kurum tarafından yerel gazetedede ve Kurum internet sitesinde duyurulur.
- (3) Belgesi iptal edilen aracılara en az 1, en çok 3 yıl süreyle yeniden belge verilmez.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Denetleme

MADDE 15 – (1) Aracılara görevlerini, bu Yönetmelikte bildirilen hususlara uygun olarak yapıp yapmadıkları, Türkiye İş Kurumu ile mahalli mülki idare amirlerince denetlenir.

İdari para cezası

MADDE 16 – (1) Kurumdan izin belgesi almadan veya geçerlilik süresi sona eren aracı belgesini yeniletmeden tarımda iş ve işçi bulma aracılığı yaptığı tespit edilenler ile tarım işverenleri ve tarım işçileri ile Kurumda sözleşme imzalamayan ya da kurum dışında imzaladığı sözleşmeyi Kuruma süresi içinde ibraz etmeyenlere, eylem başka bir idari ihlal oluştursa dahi 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca idari para cezası verilir.

(2) Kurumca istenen bilgi ve belgelerle, bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesinde belirtilen raporu vermeyenlere aynı Kanunun 20 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca idari para cezası verilir.

(3) Mahalli mülki idare amirlerince verilen emre aykırı hareket edenlere ise 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi uyarınca idari para cezası verilir.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 17 – (1) 14/3/2004 tarihli ve 25402 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tarımda İş ve İşçi Bulma Aracılığına İzin Verilmesi ve Aracılara Denetimi Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

İlkokul mezunu olma şartının aranmaması

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte “Tarımda İş ve İşçi Bulma Aracısı” belgesi almış olanlardan, aracılık görevini devam ettirdikleri sürece “ilkokul mezunu” olma koşulu aranmaz.

Verilmiş aracı belgelerinin geçerlilik süresi

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik yürürlüğe girmeden önceki mevzuat gereği alınan aracı belgeleri izin süresi sonuna kadar geçerlidir.

Yürürlük

MADDE 18 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 19 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

T.C. Resmi Gazete

15 Haziran 2013 Cumartesi - Resmî Gazete Sayı : 28678

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından:

BİYOLOJİK ETKENLERE MARUZİYET RİSKLERİİNİN ÖNLENMESİ HAKKINDA YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, çalışanların işyerindeki biyolojik etkenlere maruziyetinden kaynaklanan veya kaynaklanabilecek sağlık ve güvenlik risklerinin önlenmesi ve bu risklerden korunmasına dair asgari hükümleri düzenlemektir.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen:

b) Biyolojik etkenler: Herhangi bir enfeksiyona, alerjiye veya zehirlenmeye neden olabilen, genetik olarak değiştirilmiş olanlar da dâhil mikroorganizmaları, hücre kültürlerini ve insan endoparazitlerini,

İKİNCİ BÖLÜM

Risk Düzeyi ve Risklerin Belirlenmesi

Risk düzeyi

MADDE 5 – (1) 4 üncü maddenin birinci fikrasının (b) bendinde tanımlanan biyolojik etkenler, enfeksiyon risk düzeyine göre aşağıdaki 4 risk grubunda sınıflandırılır:

a) Grup 1 biyolojik etkenler: İnsanda hastalığa yol açma ihtimali bulunmayan biyolojik etkenler.

b) Grup 2 biyolojik etkenler: İnsanda hastalığa neden olabilen, çalışanlara zarar verebilecek, ancak topluma yayılma olasılığı olmayan, genellikle etkili korunma veya tedavi imkânı bulunan biyolojik etkenler.

c) Grup 3 biyolojik etkenler: İnsanda ağır hastalıklara neden olan, çalışanlar için ciddi tehlike oluşturan, topluma yayılma riski bulunabilen ancak genellikle etkili korunma veya tedavi imkânı olan biyolojik etkenler.

ç) Grup 4 biyolojik etkenler: İnsanda ağır hastalıklara neden olan, çalışanlar için ciddi tehlike oluşturan, topluma yayılma riski yüksek olan ancak etkili korunma ve tedavi yöntemi bulunmayan biyolojik etkenler.....

Hijyen ve kişisel korunma

MADDE 10 – (1) İşverenler, çalışanların biyolojik etkenlerle çalışmaya bağlı sağlık veya güvenlik riskleriyle karşılaşlıklarını bütün işlerde, aşağıdaki önlemleri alırlar:

a) Çalışanların, biyolojik etkenlerin bulaşma riskinin olduğu çalışma alanlarında yiyecekleri içmeleri engellenir.

b) Çalışanlara uygun koruyucu giysi veya diğer uygun özel giysi sağlanır.

c) Çalışanlara, göz yıkama sıvıları ve/veya cilt antiseptikleri de dahil, uygun ve yeterli temizlik malzemeleri bulunan yıkanma ve tuvalet imkanları sağlanır.

ç) Gerekli koruyucu donanım ve ekipman, belirlenmiş bir yerde uygun olarak muhafaza edilir. Her kullanımından sonra ve mümkünse kullanımından önce kontrol edilip temizlenir. Koruyucu donanım ve ekipman, kullanımından önce bozuksa tamir edilir veya değiştirilir.

d) İnsan ve hayvan kaynaklı numunelerin alınması, işlem yapılması ve incelenmesi yöntemleri belirlenir.

(2) Birinci fíkrada belirtilen koruyucu giysiler de dahil, biyolojik etkenlerle kirlenmiş olabilecek iş giysileri ve koruyucu ekipman, çalışma alanından ayrılmadan önce çıkarılır ve diğer giysilerden ayrı bir yerde muhafaza edilir. İşverence, kirlenmiş bu giysilerin ve koruyucu ekipmanın dekontaminasyonu ve temizliği sağlanır, gerektiğinde imha edilir.

(3) Birinci ve ikinci fíkrالara göre alınan önlemlerin maliyeti çalışanlara yansıtılmaz.

Çalışanların eğitimi ve bilgilendirilmesi

MADDE 11 – (1) İşveren, işyerinde çalışanların ve/veya çalışan temsilcilerinin uygun ve yeterli eğitim almalarını sağlar ve özellikle aşağıda belirtilen konularda gerekli bilgi ve talimatları verir:

- a) Olası sağlık riskleri.
- b) Maruziyeti önlemek için alınacak önlemler.
- c) Hijyen gerekleri.
- ç) Koruyucu donanım ve giysilerin kullanımı ve giyilmesi.
- d) Herhangi bir olay anında ve/veya olayların önlenmesinde çalışanlarca yapılması gereken adımlar.

(2) Eğitim, biyolojik etkenlerle teması içeren çalışmalara başlanmadan önce verilir. Değişen ve ortaya çıkan yeni risklere uygun olarak yenilenir. Gerektiğinde periyodik olarak tekrarlanır.

Biyolojik Etkenlere Maruziyetin Olabileceği İşler Listesi

- Gıda üretilen fabrikalarda çalışma.
- **Tarımda çalışma.**
- Hayvanlarla ve/veya hayvan kaynaklı ürünlerle çalışma.
- Sağlık hizmetlerinin verildiği yerlerde, karantina dahil morglarda çalışma.
- Mikrobiyolojik teşhis laboratuvarları dışındaki kliniklerde, veterinerlik ve teşhis laboratuvarlarındaki çalışma.
- Atıkları yok eden fabrikalarda çalışma.
- Kanalizasyon, arıtma tesislerindeki çalışma.

T.C. Resmi Gazete

16 Ağustos 2013 Cuma - Resmî Gazete Sayı : 28737

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından:

Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı, işyerlerindeki gebe, yeni doğum yapmış veya emziren işçilerin istekli güvenlik ve sağlığının geliştirilmesini destekleyecek önlemler uygulamak ve bu işçilerin hangi dönemlerde ne gibi işlerde çalıştırılmalarının yasak olduğunu, çalıştırılabilceği işlerde hangi şart ve usullere uyulacağını, emzirme odalarının veya çocuk bakım yurtlarının (kreş) nasıl kurulacağını ve hangi şartları taşıyacağını belirlemektir.

Özel Riskler

Madde 6 — Gebe, yeni doğum yapmış ve emziren işçinin güvenlik ve sağlığı için tehlikeli sayılan kimyasal, fiziksel ve biyolojik etkenlerin ve sanayi proseslerinin işçinin üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi sonucu, bunlar için alınacak genel önlemlerle birlikte aşağıda belirtilen durumlarla ilgili riskler ve alınacak özel önlemler belirtilmiştir;

a) Fiziksel etkenlerden;

1) Şok ve titreşim ile ilgili olarak; gebe işçinin, ani darbelere, sarsıntıya, uzun süreli titreşime maruz kalacağı işlerde ve iş makinelerinde, delicilerde çalıştırılmaları yasaktır.

Vücutun alt kısmını, bilhassa karın bölgesini etkileyen düşük frekanslı uzun süreli titreşime ve sürekli sarsıntıya maruziyeti de önleyecek tedbirler alınır.

c) Ancak, işçinin çalıştırılmasında zorunluluk varsa ve teknik olarak bu maddeler daha az zararlı olanlarla değiştirilemiyorsa, gebe işçi, mutajen ve üreme için toksik maddelerle, emziren ve yeni doğum yapmış işçi, emzirilen çocuğa zararlı olabilen kimyasalların dışındaki maddelerle, ancak her türlü önlem alınarak ve sağlık durumları ile maruziyet düzeyleri sürekli kontrol altında tutularak çalıştırılabilir.

d) Çalışma koşulları ile ilgili olarak;

1) Gebe ve yeni doğum yapmış işçinin kendilerinin ve bebeklerinin sağlığını olumsuz etkileyebilecek şekilde elle yükleme ve araçsız taşıma işlerinde çalıştırılmaları yasaktır. Bu tür işlerde risk değerlendirmesi yapılır, gerektiğinde iş değişikliği sağlanır.

Gebelik süresi boyunca hiçbir surette elle taşıma işi yaptırılmaz.

2) Kişisel koruyucular gebe, yeni doğum yapmış ve emziren işçiyi tam koruyacak şekilde vücuduna uygun olmalı, bu kişilerin hareketlerine engel olmamalı ve vücut ölçülerini değişikçe yenileri temin edilmelidir. Uygun koruyucu sağlanamadığı durumlarda işçi bu işlerde çalıştırılamaz.

Çalışma Saatleri

Madde 10 — Gebe, yeni doğum yapmış ve emziren işçi günde yedi buçuk saatten fazla çalıştırılamaz.

Gebe İşçinin Muayene İzni

Madde 12 — Gebe işçilere gebelikleri süresince, periyodik kontrolleri için ücretli izin verilir.

T.C. Resmi Gazete

12 Ağustos 2013 Pazartesi - Resmî Gazete Sayı : 28733

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından:

KİMYASAL MADDELERLE ÇALIŞMALarda SAĞLIK VE GÜVENLİK ÖNLEMLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, işyerinde bulunan, kullanılan veya herhangi bir şekilde işlem gören kimyasal maddelerin etkilerinden kaynaklanan mevcut veya ortaya çıkması muhtemel risklerden çalışanların sağlığını korumak ve güvenli bir çalışma ortamı sağlamak için asgari şartları belirlemektir.

s) Üreme için toksik madde: Solunduğunda, ağız yoluyla alındığında, deriye nüfuz ettiğinde erkek ve dişilerin üreme fonksiyon ve kapasitelerini azaltan ve/veya doğacak çocuğu etkileyebilecek kalıtsal olumsuz etkileri meydana getiren veya olumsuz etkilerin oluşumunu hızlandıran maddeleri,

Genel yükümlülük

MADDE 5 – (1) İşveren, kimyasal maddelerle çalışmalarda, çalışanların bu maddelere maruziyetini önlemek, bunun mümkün olmadığı hallerde en aza indirmek ve çalışanların bu maddelerin tehlikelerinden korunması için gerekli tüm önlemleri almakla yükümlüdür.

Risk değerlendirmesi

MADDE 6 – (1) İşveren, işyerinde tehlikeli kimyasal madde bulunup bulunmadığını tespit etmek ve tehlikeli kimyasal madde bulunması halinde, çalışanların sağlık ve güvenliği yönünden olumsuz etkilerini belirlemek üzere, 29/12/2012 tarihli ve 28512 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği hükümlerine uygun şekilde risk değerlendirmesi yapmakla yükümlüdür.

Tehlikeli kimyasal maddelerle çalışmalarda alınması gereken önlemler

MADDE 7 – (1) Tehlikeli kimyasal maddelerle çalışmalarda çalışanların sağlık ve güvenliği yönünden riskler aşağıdaki önlemlerle ortadan kaldırılır veya en az düzeye indirilir:

- a) İşyerinde uygun düzenleme ve iş organizasyonu yapılır.
- b) Tehlikeli kimyasal maddelerle çalışmalar, en az sayıda çalışan ile yapılır.
- c) Çalışanların maruz kalacakları madde miktarlarının ve maruziyet sürelerinin mümkün olan en az düzeyde olması sağlanır.
- ç) İşyerinde kullanılması gereken kimyasal madde miktarı en az düzeyde tutulur.
- d) İşyeri bina ve eklentileri her zaman düzenli ve temiz tutulur.
- e) Çalışanların kişisel temizlikleri için uygun ve yeterli şartlar sağlanır.

f) Tehlikeli kimyasal maddelerin, atık ve artıkların işyerinde en uygun şekilde işlenmesi, kullanılması, taşınması ve depolanması için gerekli düzenlemeler yapılır.

Çalışanların eğitimi ve bilgilendirilmesi

MADDE 9 – (1) İşveren, 15/5/2013 tarihli ve 28648 sayılı Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte belirtilen hususlar saklı kalmak kaydıyla çalışanların ve temsilcilerin eğitimini ve bilgilendirmelerini sağlar. Bu eğitim ve bilgilendirmeler özellikle aşağıdaki hususları içerir:

a) Risk değerlendirmesi sonucunda elde edilen bilgileri.

b) İşyerinde bulunan veya ortaya çıkabilecek tehlikeli kimyasal maddelerle ilgili bu maddelerin tanınması, sağlık ve güvenlik riskleri, meslek hastalıkları, mesleki maruziyet sınır değerleri ve diğer yasal düzenlemeler hakkında bilgileri.

c) Çalışanların kendilerini ve diğer çalışanları tehlikeye atmamaları için gerekli önlemleri ve yapılması gerekenleri.

ç) Tehlikeli kimyasal maddeler için tedarikçiden sağlanan Türkçe malzeme güvenlik bilgi formlarılarındaki bilgileri.

d) Tehlikeli kimyasal madde bulunan bölümler, kaplar, boru tesisatı ve benzeri tesisatla ilgili mevzuata uygun olarak etiketleme/kilitleme ile ilgili bilgileri.

(2) Tehlikeli kimyasallarla yapılan çalışmalarda çalışanlara veya temsilcilerine verilecek eğitim ve bilgiler, yapılan risk değerlendirmesi sonucu ortaya çıkan riskin derecesi ve özelliğine bağlı olarak, sözlü talimat ve yazılı bilgilerle desteklenmiş eğitim şeklinde olur. Bu bilgiler değişen şartlara göre güncellenir.

(3) Kimyasal madde üreticileri veya tedarikçileri, işverenin talep etmesi halinde, risk değerlendirmesi için gerekli olan, 6 ncı maddenin ikinci fıkrasında yer alan hususlar ile ilgili tüm bilgileri vermek zorundadır.

Çalışanların görüşlerinin alınması ve katılımının sağlanması

MADDE 10 – (1) İşveren, bu Yönetmelik ve eklerinde belirtilen konularda 6331 sayılı Kanunun 18 inci maddesine uygun olarak çalışanların ve/veya temsilcilerinin görüşlerini alır ve katılımlarını sağlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Sağlık gözetimi

MADDE 12 – (1) 6331 sayılı Kanunun 15 inci maddesi uyarınca;

a) Yapılan risk değerlendirmesi sonucunda sağlık yönünden risk altında olduğu saptanan çalışanlar uygun sağlık gözetimine tabi tutulur.

b) İşyerinde koruyucu önlemlerin alınmasında sağlık gözetimi sonuçları dikkate alınır ve bu gözetimler özellikle;

1) Belirli bir hastalık veya sağlık yönünden olumsuz bir etkilenmeye neden olduğu bilinen tehlikeli kimyasal maddeye maruziyetin söz konusu olduğu,

2) Çalışanların özel çalışma şartlarında hastalık veya etkilenmenin ortaya çıkma olasılığının bulunduğu,

3) Çalışanlar üzerinde yapılacak tetkiklerin oluşturduğu riskin kabul edilebilir düzeyde olduğu,

durumlarda yapılır.

c) Bu gözetimler, hastalık ve etkilenmeyi tespit edecek geçerli tekniklerin bulunduğu durumlarda yapılır.

T.C.
Aile ve
Sosyal Politikalar
Bakanlığı

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

T.C.

Sayı: B.17.0.ÇHG.0.14.00.00- 74
Konu: Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi

20.09.2012

GENELGE
2012/ 20

- İlgi : a) 633 Sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
b) 2010/06 Nolu Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi Konulu Başbakanlık Genelgesi
c) 2005/05 Nolu Sokakta Yaşayan/Çalışan Çocuklara Yönelik Hizmet Modeli konulu Başbakanlık Genelgesi,
d) 2011/25 Nolu Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi Çocuklarının Eğitimleri Konulu Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün Genelgesi,
e) Bakanlığımız ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Arasında imzalanan 17/02/2012 tarihli İşbirliği Protokolü,

Ülkemiz, Birleşmiş Milletler Uluslararası Çalışma Örgütünün çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik sözleşmelerini imzalamıştır. Ülkemiz tarafından imzalanan 182 Sayılı Kötü Şartlardaki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Önlemler Sözleşmesi kapsamında, çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin ortadan kaldırılmasına yönelik zamana bağlı program oluşturulmuş ve çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri belirlenmiştir.

Ulusal mevzuatımız, çocuğun yüksek yararını gözetlen ve çocuk haklarının korunması ve geliştirilmesini amaçlayan çeşitli düzenlemeleri içermekte olup, çocuklarla ilgili yapılacak düzenlemelerde de çocuk haklarının gözetilmesi temel prensip olarak kabul edilmiştir.

Ülkemizin sosyo-ekonomik yapısı coğrafi şartları gereği birçok vatandaşımız yılın belirli dönemlerinde ikamet ettiğleri yerleşim yerlerinden mevsimlik gezici işçi olarak yurdun farklı bölgelerine göç etmektedirler. Söz konusu işçilerin ve yanlarında getirdikleri çocukların yaşam koşullarının iyileştirilmesi amacıyla; 2010/06 Sayılı Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi Konulu Başbakanlık Genelgesi ile; illerden diğer illere aileleri ile birlikte giden vatandaşlarımızın bu süreçte ulaşım, barınma, eğitim, sağlık, güvenlik, sosyal çevreyle ilişkiler, çalışma ve sosyal güvenlik bakımından mevcut sorunlarının tespiti ile bu sorunların giderilmesine yönelik ilgili kurum ve kuruluşların işbirliği yürütüleceği talimatlandırılmıştır. Genelge ile işçilerin ve ailelerinin bulaşıcı ve salgın hastalıklara karşı düzenli sağlık taramaları, çocukların gelişimi ve gebelik

takipleri periyodik olarak yaptırılacağı, bu hizmetler için gerekirse mobil sağlık ekipleri oluşturulacağı, bunların aileleri ve çocukları sosyal hizmetler kapsamında bilgilendirileceği, psikolojik destek verileceği, varsa özürlü ve yaşlıların Devletimizin bu kesimler için sunduğu imkân ve hizmetlerden yararlanırmalarının sağlanacağı, işçilerin zorunlu öğretim çağındaki çocukların eğitimlerini devam ettirmek üzere; kendi yörelerindeki veya gittikleri yerlerdeki Yatılı İlköğretim Bölge Okullarına misafir öğrenci olarak alınmaları veya taşınmalı eğitim veya mobil eğitim gibi imkanlardan en uygun olanı seçilerek çocukların okula devamları sağlanacağı ve çocukların okul kıyafetleri ve malzemeleri İl/İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca temin edileceği hükmedilmiştir.

Ayrıca 2005/05 Sayılı Başbakanlık Genelgesi ile sokakta yaşayan/çalıştırılan çocuklara ve ailelerine sunulan hizmetlerin etkinleştirilmesi, çocukların sokakta çalıştırılmasını ve yaşamasını önleyici hizmetlerin etkinliğinin artırılması ve ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği ve eşgüdümün artırılması talimatlandırılmıştır.

Yine Bakanlığımız ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Arasında İmzalanan 17.02.2012 tarihli İşbirliği Protokolü ile çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik işbirliği hususları belirlenmiştir.

Tüm bu düzenlemeler doğrultusunda;

Mahalli Mülki Amirin başkanlığında ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının uygun görülecek temsilcilerinin katılımı ile bir toplantı yapılarak;

1. Çocuk işçiliğinin önlenmesi ve eğitim çağında olup eğitime devam edemeyen çocukların her halükarda eğitime devamlarının sağlanması ile ilgili alınacak tedbirlerin belirlenmesi, tüm kurumların işbirliği ve koordinasyonunun sağlanması,
2. Çocukların tarım, sokak, sanayi ve ev işlerinde çalıştırılmasını önleyici tedbirlerin alınması ve alınan tedbirlerin hassasiyetle uygulanması,
3. Çocukların çalışma riskinin yüksek olduğu mahalle ve semtlerde çocukların ve ailelerin tespit edilmesi, desteklenmesi ve çalıştırılmalarının önlenmesi,
4. Çocuk işgücünde olan çocuklardan eğitim öğretimine ara veren veya okula hiç başlamamış olan çocukların İl Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliğinde eğitim öğretime yönlendirilmesi, yeni eğitim öğretim sisteme (4+4+4) uygun olarak çocukların eğitim öğretim ortamında desteklenmesi ve izlenmesi,
5. Mevsimlik gezici tarım işçilerinin tespit edilmesi, ihtiyaçlarının belirlenmesi, belirlenen ihtiyaçların imkanlar ölçüstünde giderilmesi ile bu ailelerin yanında bulunan çocukların sağlık, eğitim, giyim, gıda ihtiyaçlarının karşılanması ve çalıştırılmasının sonlandırılması, çocuk işçiliğinin çocuk üzerindeki olumsuz etkileri konusunda anne ve babaların ve çocukların bilinçlendirilmesi, okul çağında olanların İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile işbirliği içerisinde okullara kayıtlarının yaptırılması ve eğitim öğretime devamlarının sağlanması, sağlık problemi olanların İl Sağlık Müdürlüğü ile

- işbirliği içerisinde tedavilerinin yaptırılması, ihtiyaç duyacakları psiko-sosyal destegin meslek elemanları aracılığı ile sağlanması,
6. Çocuk ve Gençlik Merkezleri başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının sahip olduğu imkânlar aracılığı ile çocuk işçiliğinin önlenmesi ve sonlandırılmasına yönelik çocuk, aile ve toplum odaklı bilinçlendirme ve farkındalık oluşturma çalışmalarının yürütülmesi,
 7. Tüm bu hususlardaki tespit ve çalışmaların Bakanlığımız teşkilatınca kesintisiz biçimde icra edilmesi hususlarında;

Bilgi ve gereğini önemle arz ve rica ederim.

Fatma ŞAHİN
Bakan

DAĞITIM

Gereği:

D Planı

Bilgi:

İçişleri Bakanlığı

Milli Eğitim Bakanlığı

Sağlık Bakanlığı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
İlköğretim Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.İGM.0.73.04-200/ **5410**

20 NİSAN 2011

Konu : Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi
Çocuklarının Eğitimleri

**GENELGE
2011 / 25**

- İlgi : a) 24/03/2010 tarihli ve 27531 sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan 2010/6 Nolu Başbakanlık Genelgesi,
b) 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununa Göre Kurulması Gereken Gezici Okul ve Gezici Öğretmenlikler Yönetmeliği.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede de önemle vurgulandığı üzere, temel eğitim herkesin eşit olarak yararlanması gereken en doğal bir hak olarak tanımlanmıştır. Türkiye söz konusu Bildirge ve Sözleşmeyi taraf ülke olarak imzalamıştır. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 28'inci maddesinde özetle; "Taraf devletler çocuğun eğitim hakkını kabul eder ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle ilköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler... Okullarda düzenli biçimde devamin sağlanması ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar... eğitim alanında, özellikle cehaletin ve okuma yazma bilmemenin dünyadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve çağdaş eğitim yöntemlerine ve bilimsel ve teknik bilgilere sahip olunmasını kolaylaştırmak amacıyla uluslararası işbirliğini güçlendirir ve teşvik ederler." denilmektedir.

Uluslararası belgelerin yanı sıra bireye eğitim hakkının sağlanması amacıyla ulusal düzeyde de mevzuatımızda olumlu düzenlemeler yapılmıştır. 1924 Anayasasının 87'nci, 1961 Anayasasının 50'nci ve 1982 Anayasasının 42'nci maddesi ile 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda ilköğretim, mecburi öğretim çağındaki çocukların zorunlu ve Devlet okullarında parasızdır hükmüne yer verilmiştir.

Ülkemizin sosyo-ekonomik yapısı ve coğrafi şartları gereği birçok vatandaşımız yılın belirli dönemlerinde ikamet ettikleri yerleşim birimlerinden mevsimlik gezici tarım işçi olarak yurdun farklı bölgelerine göç etmektedirler. Eğitim öğretim dönemi içine rastlayan zorunlu göçler neticesinde öğrenim çağındaki birçok çocuğumuzun eğitim ortamından uzaklaşmaları söz konusu olmaktadır. Bu durumda çocukların gittikleri yerlerde öğrenim hakkından faydalandırılmaları önem arz etmektedir.

Mevsimlik gezici tarım işçi çocuklarının eğitime erişim ve devamlarının sağlanması noktasında aşağıdaki yol haritasına uyulacaktır.

1- İlgi (a) Genelge hükümleri doğrultusunda, Bakanlığımız tarafından yapılması gereken görev ve sorumluluklar, diğer kurum ve kuruluşlarla koordineli bir şekilde yerine getirilecektir.

Atatürk Bulvarı 06648 Bakanlıklar/ ANKARA
Bilgi için : Galip GÜLMEZ Şb.Md.
Telefon: (0 312) 413 15 98
Faks: (0 312) 417 71 05
iogmokullar@meb.gov.tr | iogm@meb.gov.tr

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
İlköğretim Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.İGM.0.73.04-200/ **5410**

20 NİSAN 2011

Konu : Mevsimlik Gezici Tarım İşçisi
Çocuklarının Eğitimleri

2- Mevsimlik gezici tarım işçilerinin zorunlu eğitim çağında çocukların öncelikle kendi bölgelerindeki yatılı ilköğretim bölge okullarına yerleştirilmeleri sağlanacaktır.

3- Yatılı öğrenci olarak yerleştirilme imkânı bulunmayan bölgelerdeki mevsimlik gezici tarım işçi çocuklar, göç ettikleri yerlerde taşılmalı ilköğretim uygulamasından yararlanılacaktır.

4- İlgi (b) Yönetmelik hükümleri doğrultusunda mevsimlik gezici tarım işçisi çocukların yoğun olarak bulunduğu yerlerde gezici öğretmen görevlendirilerek mobil okul veya çadır okul uygulaması yapılacaktır.

5- Zamanında okula kayıt yaptıramamış veya öğrenimlerine bir süre ara vermiş çocukların durumu uygun olanlar, Yetiştirici Sınıf Öğretim Programından faydalandırılacaktır.

6- Özel eğitim ihtiyacı bulunan çocukların eğitim haklarından faydalandırılması için Rehberlik Araştırma Merkezi Müdürlükleri tarafından gerekli çalışmalar yapılacaktır.

7- Ekonomik durumu yetersiz olan ailelerin çocukların şartlı eğitim yardımı ile diğer eğitim yardımlarından faydalandırılması için gerekli tedbirler alınacaktır.

8- Yönetici, rehber öğretmen, gönüllü veli ile katkıda bulunacak diğer kurum ve kuruluşların personelinden oluşturulacak ekipler tarafından halk eğitim merkezleri bünyesinde; eğitimin önemi, eğitime erişim, eğitim hakkından faydalananma gibi konular ile okuma yazma I. ve II. Kademe okuma yazma kursları, mevsimlik gezici tarım işçilerine ve toplum liderlerine bilgilendirme çalışmaları yapılacak, ayrıca yaşam boyu eğitim felsefesinden hareketle yaygın eğitim ihtiyacı olanlar tespit edilerek eğitim ihtiyaçları karşılanacaktır.

9- Mevsimlik ve gezici tarım işçilerinin göç ettikleri yerlerde bulunan halk eğitim merkezi müdürlüklerince, ailelere yönelik sosyal faaliyetler yapılacak, öncelikli tarım alanları olmak üzere meslek edindirme kursları düzenlenecek, toplumsal gelişime destek bakımından aile içi ve bireysel eğitim-danışmanlık hizmetleri (uzman kişilerden oluşturulacak ekiplerce) verilecektir.

10- İl/İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından, mevsimlik ve gezici tarım işçilerinin maddi ihtiyaçlarının karşılanmasına öncelik verilecek, çocukların okul kıyafetleri, kırtasiye vb. gereksinimlerinin giderilmesi sağlanacaktır.

11- Mevsimlik gezici tarım işçisi olarak çalışan ailelerin çocukların izlenebilmesi için e-okul sistemi öğrenci genel bilgileri ekranında oluşturulacak bölümde okul yönetiminince öğrenci

12- Mevsimlik gezici tarım işçisi çocuklarına yönelik yürütülen çalışmalar altışar aylık dönemler (haziran-aralık) halinde raporlanarak Bakanlığımıza gönderilecektir.

Bilgilerinizi ve mevsimlik gezici tarım işçisi çocukların eğitim haklarından yoksun kalmaması için tüm tedbirlerin zamanında alınması hususunda gereğini önemle rica ederim.

Nihat ÇUBUKÇU
Millî Eğitim Bakanı

MATERYAL GELİŞTİRME- GÖZDEN GEÇİRME ve EĞİTİM EKİBİ

Prof. Dr. Zeynep ŞİMŞEK	Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD / Tarımda İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulama ve Araştırma Merkezi
Prof. Dr. Ayşe AKIN	Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD
Prof. Dr. Muhsin AKBABA	Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD
Prof. Dr. Kafiye EROĞLU	Koç Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu
Prof. Dr. Melikşah ERTEM	Türkiye Halk Sağlığı Kurumu/HASUDER
Prof. Dr. Perran TOKSÖZ	Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD
Prof. Dr. Fatma ULUTAN	Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları AD
Prof. Dr. Günay SAKA	Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD
Doç. Dr. Fuat DİLMEÇ	Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji ve Genetik AD
Doç. Dr. Mete KÖKSAL	Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji AD
Doç. Dr. Ersin NAZLICAN	Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD
Doç. Dr. İnci ÇINARLI	Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi
Doç. Dr. Neşe GÜL HİLALİ	Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları AD
Doç. Dr. Ayşe MENTEŞ GÜRLER	Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Nuri GÜLER	İlahiyat Fakültesi İslam Hukuku AD
Yrd. Doç. Dr. Fatma ERSİN	Harran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Halk Sağlığı Hemşireliği AD
Yrd. Doç. Dr. Fatma GÖZÜKARA	Harran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Kadın Doğum Hemşireliği AD
Yrd. Doç. Dr. Nebiye YENTÜR DONİ	Harran Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO
Aylin KIRCI DUMAN	Şanlıurfa Vali Yardımcısı
Dr. Kanuni KEKLİK	Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu
Av.Halil ŞEN	Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu 1. Hukuk Müşaviri
Uzm.Dr. Özgür ERDEM	Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu
Uzm. Dr. İlker KAYI	Adıyaman Halk Sağlığı Müdürlüğü
Öğr. Gör. Dr. Sare MIHÇİOKUR	Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD
Öğr. Gör. Sami AKPİRİNÇ	Harran Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO
Dr. Gökhan YILDIRIMKAYA	Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
Dr. Burcu KARA	Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD
Uzm.Hem. Evin KIRMIZITOPRAK	METİDER Yönetim Kurulu Başkanı
Mesut HAMİDANOĞLU	Şanlıurfa Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Hizm.Şb.Md
Ebe Gözde ERÇETİN	Program asistanı

MEVSİMLİK TARIM İŞÇİSİLERİNİN SAĞLIĞINI GELİŞTİRME PROGRAMI KAPSAMINDA GELİŞTİRİLEN MATERİYAL

(www.mevsimliktarimiscileri.com adresinden ulaşılabilir)

Mevsimlik Tarım İşçilerinin ve Ailelerinin Sağlığını Geliştirme 2011-2015 (Yapılan tüm çalışmaların görsel gösterim dokümanı)

REHBERLER

1. Sağlıklı Yaşam Rehberi; Hastalıklardan Korunmanın Altın Kuralları (Mevsimlik tarım işçilerine yönelik)
2. Tarım İş Aracısı Sağlık Rehberi
3. Tarımda Çalışanların Üreme Sağlığı Sorunlarına Bütüncül Yaklaşım; Birinci Basamak Uygulama Rehberi
4. Tarımda Çalışanların Sağlık Sorunları; Üreme Sağlığı Sorunlarına Bütüncül Yaklaşım; Mezuniyet Öncesi Eğitim Modülü
5. Sağlıklı Yaşamanın Adımları; Din Görevlisi Sağlık Rehberi
6. Doğru ve Etkili Sağlık İletişimi İçin Sağlık Haberciliği- Programcılığı Rehberi
7. Mevsimlik Tarım İşçilerinin ve Ailelerinin Sağlığını Geliştirme Programı; Mahalli Mülki Amirler İçin Rehber

BROŞÜRLER

1. Kimlik numarası olmayanın doktoru olmaz
2. Anne ve bebek ölümleri kader değildir
3. Çalışma hayatı sağlığımızı etkiler
4. Herkes 18 yaşını bitirene kadar çocuktur
5. Akraba evliliği çocukların hasta ya da sakat olma ihtimalini artırır
6. Bebekler öksüz anneler evlatsız kalmasın
7. Gebelikte en az 4 kez kontrol gereklidir
8. Doğum hastanede yapılmalıdır
9. Korku değil 'bilmek' seni yaşatır
10. Erken tanı hayat kurtarır
11. Daha çok kazanmak için işçilerimizin sağlığını koruyalım
12. Muhtar toplumun hizmete ulaşmasında köprüdür
13. "Hastalıkları ve erken ölümleri önleme yasal sorumluluk ve görevdir" kamu savunuculuk broşürü
14. Tetanoza karşı aşılama broşürü
15. Toplum Sağlığı Merkezi Çalışanları için broşür

MEKTUPALAR

1. Aile Hekimine Açık Mektup
2. Aile Sağlığı Elemanına Açık Mektup

SAĞLIK ÇALIŞANLARI İÇİN AFIŞ 'Gebelik ve Doğum Öncesi – Sonrası Muayene ve Sağlık Eğitimi Hayat Kurtarırlı'

RADYO SPOTLARI (3 dilde)

1. Tarım ilaçlarının Üreme Sağlığına Etkisi
2. Evde Doğumun Zararları
3. Adölesan Evlilik
4. Aile Planlaması
5. Doğum Öncesi Bakım

**Mevsimlik tarım işçileri tarım sektörünün en önemli işgücüdür.
Dünyada tarımda mevsimlik göç politikaları tartışıılırken, işçimize ve gıdamıza sahip çıkalım**

